

Departamento di
Enseñansa Aruba

Taalbeleid voor een nieuw traject in het avo

Adviesnota

September 2019

www.ea.aw | October 2019

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
2. Problematiek	11
3. Doelen en uitgangspunten	30
3.1 Doelen	30
3.2 Uitgangspunten	41
4. Maatregelen, taalmodellen & voorwaarden voor implementatie	46
4.1 Maatregelen	46
4.2 Taalmodellen	51
4.3 Voorwaarden voor implementatie	62
5. Conclusie en aanbevelingen	65
5.1 Conclusie	65
5.2 Aanbevelingen	67
Literatuurlijst	69
Bijlage	71

Voorwoord

In 1896 gaf Hamelberg¹ al aan dat het Nederlands als enige instructietaal niet de meest geschikte vorm van instructie voor het onderwijs op de eilanden is. Anno 2019 kampen we nog steeds met een situatie waarin het Nederlands de officiële instructietaal is in het voortgezet onderwijs en wordt aangeboden alsof het de moedertaal is van de leerlingen. De enige uitzonderingen hierop zijn de particuliere scholen die onderwijs in het Engels aanbieden.

In dit document geeft Directie Onderwijs advies over een taalbeleid voor een nieuw traject in het avo. De minister is voornemens een tweetalig pilotproject te implementeren bij het Schakel College en bij Colegio San Nicolas, om op deze manier een impuls te geven aan een serie innovaties.

Dit advies is opgesteld door:

drs. Vanessa Scholing-Pietersz, Beleidsfunctionaris AVO

drs. Audrey Tromp-Wouters, Projectleider Proyecto Idioma den Enseñansa

Oranjestad, september 2019

¹ Hamelberg was een archivaris op het eiland Curaçao in 1896, hij schreef over de taalsituatie op de eilanden. Aangezien het Nederlands niet de meest gangbare taal was stelde hij voor om over te stappen naar tweetalig onderwijs op de katholieke scholen, velen waren het met hem eens (van Putte, 1994: 260).

Samenvatting

In dit document wordt op verzoek van de Minister van Onderwijs advies gegeven over taalbeleid voor een nieuw traject in het algemeen voortgezet onderwijs (avo). De minister wenst een tweetalig pilottraject te implementeren bij Schakel College, Colegio San Nicolas en bij een nog aan te wijzen mavo school.

Dit advies is in de geest geschreven van PEN 2030 en het nog nader uit te werken nationaal taalbeleid en nationaal onderwijs taalbeleid van Aruba. Ook wordt er rekening gehouden met de vastgestelde taal- en onderwijsbeleidskaders in het primair onderwijs.

Er worden 3 scenario's (taalmodellen) beschreven en beoordeeld als mogelijke oplossing voor de taalproblematiek in het avo: 1. Een traject Nederlands-Engels voor havo (en vwo); 2. Een traject Nederlands als vreemde taal; 3. Een traject Papiament-Engels voor mavo.

De centrale vraag in dit advies luidt: "Hoe kan taalbeleid voor een nieuw pilottraject in het avo bijdragen tot het bereiken van de missie van het onderwijs zoals beschreven in PEN 2030, waarin de lerende een leerrijke omgeving aangeboden wordt, waarin het Arubaanse eigene gecombineerd wordt met een open instelling voor mondiale ontwikkelingen?"

Om deze vraag te kunnen beantwoorden wordt in hoofdstuk 2 eerst de taalproblematiek in het onderwijs beschreven. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 doelen en uitgangspunten geformuleerd. In hoofdstuk 4 komen maatregelen, taalmodellen en voorwaarden voor implementatie aan bod. Tenslotte komen er in hoofdstuk 5 de conclusie en aanbevelingen.

De taalproblematiek in het onderwijs is sinds de 19^e eeuw al onderwerp van discussie. De discussies gaan dan vooral over de onderwijsinstructietaal en de onderwijsinhoud dat niet afgestemd is op de lokale context. Het Nederlands is anno 2019 nog steeds de officiële instructietaal in het avo. Verschillende nota's en rapporten over de jaren heen geven aan dat, ondanks vernieuwingen en een zekere mate van Arubanisering, het onderwijs op Aruba nog steeds onvoldoende eigen is, dus niet goed afgestemd op de behoefte van de Arubaanse samenleving en ook onvoldoende aansluit op mondiale ontwikkelingen.

Het Nederlands is op Aruba wel een officiële taal, maar wordt in het dagelijks leven niet vaak gebruikt en is de moedertaal van een kleine minderheid (6%). Op school wordt het Nederlands als instructietaal echter via een moedertaal didactiek aangeboden met methodes en examens die gericht zijn op Nederlandstalige leerlingen in Nederland. Deze taal- en context/cultuur gerelateerde problemen leiden tot een laag onderwijsrendement en een laag geschoolde bevolking.

Deze situatie is weliswaar geëerfd uit de koloniale tijd, maar na de autonomie groten-deels in stand gehouden om de gelijkwaardigheid van de diploma's veilig te stellen. De meeste studenten die doorstromen naar het hoger onderwijs gaan namelijk in Nederland verder studeren.

Door de internationalisering worden er in het hoger onderwijs in Nederlands steeds meer opleidingen aangeboden in het Engels. Men zou zich kunnen afvragen waarom men dan niet het Engels aanbiedt als instructietaal in het avo in plaats van het Nederlands. Een analyse wijst echter uit dat het Engels in Nederland vooral een grote rol speelt bij de universitaire masteropleidingen en in bepaalde sectoren zoals landbouw, techniek en economie. Aan de andere kant houdt het Nederlands nog steeds een dominante positie in het hbo en in bepaalde studierichtingen (zowel hbo als wo), zoals gezondheidszorg, pedagogiek en rechten. Op Aruba en Curaçao speelt het Nederlands ook een grote rol bij onderwijs en rechten, maar worden er over het algemeen relatief vaker tweetalige opleidingen Nederlands-Engels aangeboden.

In hoofdstuk 3 worden de taalgerelateerde problemen omgezet in doelen. De taalbeleidsdoelen dragen bij aan onderwijsbeleidsdoelen, omdat taal een belangrijke rol speelt bij het leren. Daarnaast is één van de speerpunten van PEN 2030 de ontwikkeling van meertalige vaardigheden, die een bijdrage levert aan het strategisch doel "ontwikkeling van 21e eeuwse competenties voor een duurzame samenleving in ons land en de wereld". Het advies is om de huidige taalvakken te blijven aanbieden, eventueel aangevuld met andere vreemde talen. Daarbij zou er wel gewerkt kunnen worden met verschillende niveaus voor het Nederlands en het Engels en een hoger niveau voor het Spaans. Het Papiamentu zou op termijn een verplicht examenvak moeten worden naast het Engels en Nederlands. Het gebruik van taalcertificaten naast de reguliere examens is een mogelijkheid. Verder zijn er 7 uitgangspunten geformuleerd van waaruit gewerkt gaat worden om de gestelde doelen te bereiken. Deze betreffen onder meer gelijke toegang, kwaliteitsborging en waardering van diploma's.

In hoofdstuk 4 worden vervolgens de maatregelen uitgewerkt waaraan gewerkt zou moeten worden om de gestelde doelen te bereiken. Daarbij wordt er ook uitgeweid over de 3 verschillende taalmodellen die als mogelijke oplossing gehanteerd kunnen worden. Ook de voorwaarden voor implementatie zijn belangrijk om rekening mee te houden. Er wordt uitgelegd wat het TTO concept (tweetalig onderwijs) inhoudt en hoe dit aangepast zou kunnen worden aan de Arubaanse situatie. De taalmodellen worden met elkaar vergeleken en beoordeeld met betrekking tot de geformuleerde uitgangspunten.

In hoofdstuk 5 wordt de centrale vraag beantwoord. De beheersing van verschillende talen geeft de leerling toegang tot meer kennis. Docenten kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het creëren van een *leerrijke omgeving* door te zorgen voor een goed taalaanbod met de juiste aanpak. *Het Arubaans eigene* weerspiegelt zich in het onderwijs indien goed gebruik gemaakt wordt van de voor Aruba relevante talen, zowel bij de keuze van de taalvakken als bij de keuze voor meer dan één taal als instructietaal. Ook de aanpak van het Nederlands als Vreemde Taal (NVT) weerspiegelt het Arubaans eigene. Het aanbieden van meerdere talen helpt de leerlingen ook *open te staan voor mondiale ontwikkelingen*. Er wordt aanbevolen om in het avo gebruik te maken van alle 3 de taalmodellen: TTO Aruba Nederlands-Engels voor havo, TTO Papiamentu-Engels voor mavo en de didactiek NVT bij het Nederlandstalig traject en bij het vak Nederlands. Ook moeten er voorwaarden geschept worden om de taalvakken op een ander niveau aan te kunnen bieden. Tenslotte dienen er maatregelen genomen te worden om taalgerelateerde problemen op te lossen, zoals training van docenten, gecontextualiseerd materiaal en leesbevordering.

Hoofdstuk 1 Inleiding

In september 2018 gaf de Minister van Onderwijs opdracht aan Directie Onderwijs (DEA) om hem een advies te geven over het gebruik van de instructietaal/-talen in het voortgezet onderwijs.

De instructies van de Minister² luiden als volgt:

- Een tweetalige havo met de instructietalen Papiamentu en Engels (minister gaf als voorbeeld SKAIH op Curaçao) of
- Een school voor voortgezet onderwijs in het Engels;
- Het gebruiken van CXC is een goede optie voor examinering.

Op 14 november gaf de minister de volgende instructies:

- Het gaat om een tweetalige avo school Papiamentu/Engels
- De scholen waar de minister dit wenst te implementeren zijn het Ceque College te Hato (mavo), Colegio San Nicolas (havo) en de middagmavo

Hierbij waren aanwezig de volgende personen:

- De directeur van DEA, drs. Annemarie Proveyer-Groot
- Waarnemend directeur, ing. Danny Maduro
- Beleidsfunctionaris AVO, drs. Vanessa Scholing-Pietersz
- Projectleider Proyecto Idioma den Enseñansa, drs. Audrey Tromp-Wouters
- Projectleider Scol Multilingual, drs. Régine Croes
- Projectleider tweetalig onderwijs, drs. Samuel Dumfries

De rollen van de beleidsfunctionaris en de projectleiders zijn als volgt:

- Mevrouw Scholing-Pietersz en mevrouw Tromp-Wouters hebben als opdracht een advies te schrijven over de te gebruiken instructietalen (taalbeleid);
- Mevrouw Scholing-Pietersz en mevrouw Croes hebben als opdracht een advies te schrijven over het gebruik van het CXC systeem en examinering (onderwijsbeleid);
- De heer Dumfries heeft als opdracht de planning en uitvoering van het nieuwe taal- en onderwijsbeleid voor het nieuwe traject in de door de minister aangewezen pilotscholen.

Aan het begin van 2019 zijn de instructies gewijzigd en is als voorstel gekomen om een dual traject in te gaan voor wat betreft het tweetalig onderwijs op Aruba.

² Volgens de e-mail ontvangen van het Hoofd Onderwijskundige Zaken

Tweetalig Onderwijs Nederlands-Engels	Tweetalig Onderwijs Papiamentu-Engels
TTO- concept Aruba op de scholen Schakel College en Colegio San Nicolas.	TTO-concept Aruba op een nog aan te wijzen mavo school.

Figuur 1 Trajecten Tweetalig Onderwijs

In mei 2019 is het duidelijk geworden dat er geen financiële middelen zijn om in het schooljaar 2019-2020 te starten. Het is wel de bedoeling om in 2020-2021 de financiering rond te hebben om te beginnen met de implementatie van een nieuw tweetalig traject, zowel bij het Schakel College als bij Colegio San Nicolas. Het schooljaar 2019-2020 wordt dan gebruikt als voorbereidingsjaar.

Taalbeleid pilottraject avo binnen het bredere onderwijs- en taalbeleid

Taalbeleid

In deze adviesnota is rekening gehouden met het feit dat de overheid het Papiamentu en het Nederlands in 2003 als de twee officiële talen van Aruba via de wet heeft vastgelegd³. Daarmee erkent de overheid het belang van het Papiamentu op alle maatschappelijke terreinen als een taal die gelijkwaardig is aan het Nederlands, zowel in woord als geschrift. Tegelijkertijd wenst de overheid dat ervaring wordt opgedaan met het gebruik van het Papiamentu in het bestuurlijk en juridisch verkeer⁴. In 2018 heeft minister Lampe een samenwerkingsovereenkomst ondertekend met Curaçao op het gebied van het Papiamentu en heeft aangegeven deze ook te willen aangaan met Bonaire. In november 2018 werd de spelling van het Papiamentu bij wet vastgesteld. Tijdens de behandeling van de concept landsverordening zijn er in het Parlement verschillende moties aangenomen, waaronder een motie voor het oprichten van een taalinstituut. Daarbij wordt er vooruitgelopen op de eerste ideeën ten aanzien van een nieuw Nationaal Taalbeleid Aruba, waarbij de zorg voor de landstaal, het Papiamentu, in relatie tot de andere talen nader uitgewerkt dient te worden.

Onderwijsbeleid

Ook houdt dit advies rekening met het recent gepubliceerde Plan Educacion Nacional 2030 (PEN), waarin de strategische doelen voor het onderwijs in de periode 2019-2030 zijn aangegeven. Het nieuwe taalbeleid in het pilotproject zal moeten bijdragen aan het behalen van deze doelen.

Onderwijstaalbeleid

Daarnaast wordt in dit advies alvast vooruit gelopen op een nog nader te bepalen integraal nationaal onderwijstaalbeleid, waarvoor de eerste bouwstenen al zijn gelegd. Daarbij zou er een integraal doorlopend taalbeleid ontwikkeld moeten worden voor een betere doorstroming tussen alle onderwijsniveaus, waarbij aandacht besteed wordt aan de taalontwikkeling van de lerenden in een meertalige context en de taalbeheersing die nodig is voor de onderwijscarrière en de arbeidsmarkt. Dit integraal onderwijstaalbeleid was een speerpunt van het Nationaal Onderwijs Plan 2007-2017 (NOP). Voor de

³ Zie landsverordening officiële talen

⁴ Memorie van Toelichting bij landsverordening officiële talen

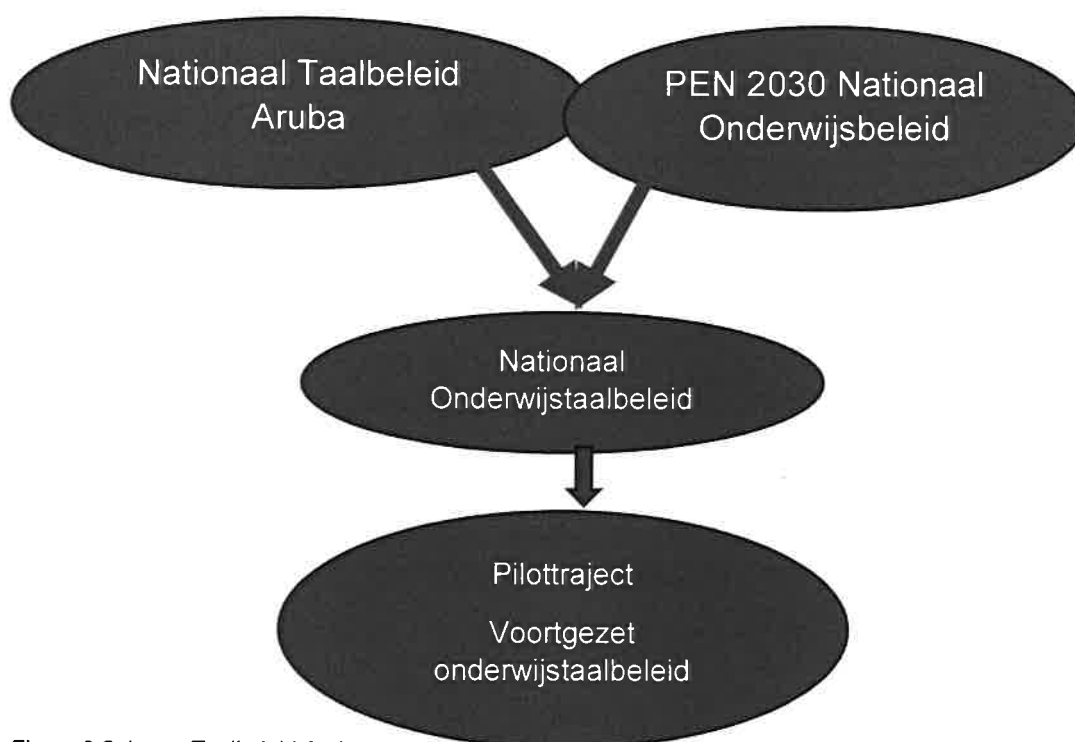

nieuwe periode 2019-2030 (PEN) wordt in grote lijnen gestreefd naar een meertalig onderwijs waarin eenieder meertalige competenties ontwikkelt en waarbij de rol van het Papiamentu als nationale taal een centrale en bindende rol krijgt.

Taalbeleid nieuw traject in het avo

In deze adviesnota wordt een advies gegeven ten aanzien van het taalbeleid voor een nieuw traject in het avo. Er worden drie scenario's beschreven en beoordeeld als mogelijke oplossing voor de taalproblematiek in het voortgezet onderwijs: 1. Een traject Nederlands-Engels voor havo (en vwo); 2. Een traject Nederlands als vreemde taal; 3. Een traject Papiamentu-Engels voor mavo.

Deze adviesnota is in de geest geschreven van PEN 2030 (onderwijsbeleid) en het nog nader uit te werken 'Nationaal Taalbeleid Aruba' en 'Nationaal Onderwijstaalbeleid'.

Figuur 2 Schema Taalbeleid Aruba

Het taalbeleid voor een nieuw traject in het algemeen vormend voortgezet onderwijs houdt ten slotte ook rekening met de vastgestelde taal- en onderwijsbeleidskaders in het primair onderwijs om een goede aansluiting te garanderen tussen het primair en het secundair onderwijs en om bij te dragen aan een optimale onderwijs carrière voor elke leerling zonder onnodige belemmeringen.

Centrale vraag

Hoe kan taalbeleid voor een nieuw pilottraject in het avo bijdragen tot het bereiken van de missie van het onderwijs zoals beschreven in PEN 2030, waarin de lerende een leerrijke omgeving aangeboden wordt, waarin het Arubaanse eigene gecombineerd wordt met een open instelling voor mondiale ontwikkelingen?

In hoofdstuk 2 zal de taalproblematiek nader toegelicht worden. In hoofdstuk 3 zullen het doel en de uitgangspunten besproken worden. In hoofdstuk 4 komen de mogelijke maatregelen, taalmodellen (scenario's) en voorwaarden voor implementatie aan de orde. In hoofdstuk 5 worden de conclusie en aanbevelingen gegeven.

Hoofdstuk 2 Problematiek

In dit hoofdstuk wordt op een beknopte manier beschreven wat het taalprobleem in het onderwijs op Aruba inhoudt, waarom het een probleem is en wat de oorzaak daarvan is. Verder wordt er aangegeven welk beleid er werd ingevoerd om te proberen het probleem op te lossen. Ook worden er cijfers getoond zodat men zich een beeld kan vormen van de thuishalen die gesproken worden op Aruba. Taal moet namelijk gezien worden in een breder maatschappelijk kader voordat men de taalproblemen in het onderwijs kan begrijpen.

Taal

Taal⁵ heeft verschillende aspecten; het is wat je gebruikt om met elkaar te communiceren of het kan een uiting zijn van je cultuur of identiteit. In het onderwijs wordt taal ook gebruikt als middel om kennis over te dragen (instructietaal). Verder worden de talen als vak onderwezen, waarvan men denkt dat die belangrijk zijn voor de leerlingen om te kunnen functioneren in de maatschappij, toe te treden tot de arbeidsmarkt en door te kunnen stromen naar het hoger onderwijs.

Taal in de Arubaanse samenleving en in verhouding tot het onderwijs

Hoewel op Aruba het Nederlands de belangrijkste onderwijstaal is, is het voor de meerderheid van de leerlingen een vreemde taal die ze buiten school amper tegenkomen. Volgens de laatste volkstelling van 2010, was de thuishalen van de meerderheid van de inwoners van Aruba het Papiamentu, gevolgd door het Spaans, het Engels, het Nederlands en de andere talen. Voor 94% van de inwoners van Aruba is het Nederlands niet de thuishalen.

Thuishalen	Aantal sprekers	Percentage
Papiamentu	69.354	68,3 %
Spaans	13.710	13,5 %
Nederlands	6.110	6 %
Engels	7.129	7 %
Chinees	1.456	1,4 %
Andere	1.725	1,7 %

Tabel 1 Overzicht sprekers per thuishalen

Bron: Gebaseerd op cijfers CBS 2010, "Population by language most spoken in the household"

⁵ Definitie: **Taal** is een systeem dat betekenis weergeeft door middel van arbitraire symbolen, zoals spraakklanken, gebaren of schrifttekens. Deze symbolen vormen de bouwstenen die door middel van een taalspecifiek regelsysteem (de grammatica) tot betekenisvolle eenheden (bv. woorden, zinsdelen, zinnen) worden gerangschikt.

Volgens de laatst verwerkte cijfers van het schooljaar 2015-2016⁶ is dit voorgenoemd beeld ook terug te zien in het basisonderwijs, namelijk dat het Nederlands de moedertaal is van 6% van de leerlingen en voor 94% niet de thuistaal is.

In het voortgezet onderwijs vormt zich een ander beeld: Het percentage waarvan het Nederlands niet de moedertaal is wordt steeds lager naarmate het onderwijsniveau hoger is (zie tabel 2). Zo heeft in het schooljaar 2015-2016⁷ 95,7% van de mavoleerlingen geen Nederlands als moedertaal, terwijl dat cijfer 84,8% is bij havo (meer dan 10% lager) en 77,6% bij het vwo (zelfs ruim 18% lager dan bij mavo). Bij mavo is er dus sprake van een ondervertegenwoordiging van Nederlandstalige leerlingen ten opzichte van het percentage Nederlandstaligen op Aruba (4,3% vs 6%), terwijl er bij havo en vwo juist een oververtegenwoordiging van Nederlandstalige leerlingen is: bij havo gaat het om bijna 3 keer zoveel (15,2% vs 6%) en bij vwo zelfs bijna 4 keer zoveel (22,4% vs 6%). Tegelijkertijd is er een ondervertegenwoordiging van niet-Nederlandstaligen bij havo (84,8% vs 94%) en vwo (77,6% vs 94%).

	mavo	havo	vwo
Niet-Nederlandstalig	95,7%	84,8%	77,6%
Nederlandstalig	4,3%	15,2%	22,4%

Tabel 2 Overzicht niet-Nederlandstaligen vs Nederlandstaligen in het avo. Bron: Gebaseerd op cijfers Statistisch Jaarverslag DEA, 2015-2016.

Aan de andere kant is het Nederlands één van de officiële talen van Aruba waardoor het vooral wordt gebruikt bij justitiële aangelegenheden, in het onderwijs en bij beleidsstukken en officiële documenten van de overheid. Het is ook (meestal) de communicatietaal tussen de overheden binnen het Koninkrijk. In het dagelijks leven wordt het echter door het merendeel van de Arubaanse bevolking bijna niet gebruikt en buiten school komen de meeste leerlingen dan ook bijna niet in aanraking met het Nederlands.

De nationale taal die in het dagelijks leven wel in allerlei sectoren wordt gebruikt en die tegelijkertijd de moedertaal is van de meeste leerlingen, is het Papiamentu. Volgens de cijfers van het schooljaar 2015-2016 spreekt 74% van de leerlingen van het basisonderwijs thuis Papiamentu. Bij mavo is dat 74,4% en bij havo/vwo 61,9% (cijfers Directie Onderwijs, zie voetnoot 6). Het Papiamentu is ook sinds 2003 een officiële taal geworden, wat ertoe heeft bijgedragen dat het gebruik van het Papiamentu steeds meer is toegenomen, ook in officiële publicaties.

Een andere taal die naast het Papiamentu in de samenleving veel gebruikt wordt is het Engels. Het Engels komt de huiskamers en slaapkamers binnen via allerlei televisiekanalen, muziek, internet en een scala aan digitale (sociale) media. Onder de jongeren is het Engels de laatste jaren daardoor steeds populairder geworden. Daarnaast wordt het Engels meestal gebruikt in de toeristische sector, de belangrijkste economische pijler van Aruba, en is het de belangrijkste taal in alle andere sectoren van het bedrijfsleven.

Op Aruba woont in de omgeving van San Nicolas ook, door de vestiging van een raffinaderij in de vorige eeuw die Engelstalige werknemers aantrok, een bevolkings-

⁶Zie: <http://www.ea.aw/pages/onderwijsdata/statistische-jaarverslagen/>

⁷ Zie voetnoot 6.

groep die onderling een Caribische creoolse variant van het Engels spreekt. Deze variant van het Engels wordt in de statistieken ook geregistreerd onder het Engels. Hierdoor is het percentage Engelssprekende leerlingen in de scholen van San Nicolas hoger dan op de rest van het eiland. In 2015-2016 was het landelijke percentage Engelssprekende leerlingen in het basisonderwijs 4%. In sommige scholen in San Nicolas kon dit echter oplopen tot 30-35%.

Het Spaans is de moedertaal van een steeds grotere groep migranten uit de regio en is daarnaast belangrijk voor (handels)betrekkingen met de regio. Volgens de cijfers van het schooljaar 2015-2016 sprak 13% van de leerlingen in het basisonderwijs thuis Spaans met hun familie.

Taal in het Arubaanse onderwijs: verleden tot heden

Hoewel de taalsituatie in het onderwijs dus ook in onze tijd duidelijk vraagt om een weloverwogen taalbeleid, is het taalbeleid in het onderwijs op de ABC eilanden al meer dan een eeuw onderwerp van discussie. Al 135 jaar geleden gaf Chumaceiro aan in zijn "Een ernstig woord over een ernstig onderwerp" (1884), "dat het Nederlands in de Curaçaose maatschappij niet functioneerde" en "dat de Nederlandse boeken met hun op Europa gerichte leerstof ongeschikt waren".

Daarna volgde er rond 1915 een felle discussie in de Amigoe tussen dominee Eybers (Aruba), frater Walboomers en pater van den Donk (Curaçao) over de rol van het Nederlands tegenover die van het Papiamentu.

In die tijd kwam er vanuit het koloniale bewind een nieuw beleid; waar vroeger de eilanden werden behandeld als wingewesten, was het nu een morele plicht geworden om de eilanden tot ontwikkeling te brengen. Daarbij moest de Nederlandse taal en cultuur, zowel in het onderwijs als daarbuiten, een belangrijke rol spelen.

In 1935 werd er vervolgens via een onderwijsverordening besloten dat alle onderwijs uitsluitend in het Nederlands gegeven mocht worden (Wim Rutgers, "De brug van Paramaribo naar Willemstad", 2007). Het gebruik van het Papiamentu op school werd verboden.

Waar het in de koloniale tijd ondanks de discussies misschien als vanzelfsprekend werd gezien dat het Antilliaanse onderwijs een kopie was van het Nederlandse, na de autonomie van de Nederlandse Antillen in 1954 mochten de Antillen zelf beslissen over onderwijsaangelegenheden. Aruba maakte toen nog deel uit van de Nederlandse Antillen. Langzamerhand werden er meer Arubaanse leerkrachten gevormd en begonnen zij de Nederlandse geestelijken te vervangen.

Qua structuur en inhoud bleef het onderwijs echter nagenoeg een kopie van het Nederlands onderwijs. Bij veranderingen in Nederland werden deze op de Antillen overgenomen, zo ook bij de invoering van de mammoetwet in 1968. Tot op heden worden de meeste veranderingen die in Nederland worden doorgevoerd, ook op Aruba toegepast.

Het probleem is echter dat de Arubaanse maatschappij niet gelijk is aan de Nederlandse. De Nederlandse methodes en examens zijn in Nederland gemaakt voor Nederlandstalige leerlingen in Europees Nederland.⁸ En de Nederlandse lerarenopleidingen zijn gericht op het geven van les aan leerlingen voor wie het Nederlands de moedertaal of tweede taal is.

In 1976 publiceerde Nelly Prins-Winkel haar thesis “Kabes Duru?: verslag van een onderzoek naar de onderwijssituatie op de Benedenwindse eilanden van de Nederlandse Antillen, in verband met het probleem van de vreemde voertaal bij het onderwijs”. Dit was een van de bekendste publicaties rond de kwestie van de instructietaal op school, maar rond diezelfde tijd in de jaren ‘70 werden er verschillende rapporten uitgegeven, conferenties georganiseerd en discussies gehouden in onder meer tijdschriften van de onderwijsvakbonden VLA en SIMAR.

In 1986 kreeg Aruba de Status Aparte en werd dus autonoom en niet meer direct afhankelijk van wat er op de Nederlandse Antillen of in Nederland op het gebied van onderwijs besloten werd. In datzelfde jaar werd de afdeling Curriculum Ontwikkeling bij Directie Onderwijs opgericht, met als doel educatief materiaal te ontwikkelen voor leerlingen in de Arubaanse context. Ook werd er een taalinstituut opgericht als afdeling bij Directie Onderwijs – IDILA – met als doel zowel taalkundige als beleidsmatige werkzaamheden te verrichten op het gebied van het Papiamentu⁹.

In 1988 publiceerde de Stuurgroep Herstructurering Onderwijs (SHO) van Directie Onderwijs de nota “Renovacion di Enseñansa, Prioridad pa Futuro”. De stuurgroep had als opdracht een ontwerp-onderwijsplan te formuleren om het onderwijs fundamenteel te herstructureren. In de SHO nota ging het om het hele onderwijs, van voorschoolse educatie tot hoger onderwijs en ook niet-formeel onderwijs. In datzelfde jaar publiceerde een Commissie van Directie Onderwijs de nota “Pa un Enseñansa Bilingual na Aruba. Nota di maneho pa introduccion di Papiamento den enseñansa na Aruba”, waarin er een voorstel werd gedaan voor een tweetalig model in het basisonderwijs, met de talen Papiamento en Nederlands als instructietaal.

Na deze nota’s volgden er verschillende nota’s over taalbeleid, zowel in het basis- als in het voortgezet onderwijs. Enkele belangrijke nota’s waren “Habri Porta pa Nos Drenta – Proposicion pa Modelo di Idioma pa Enseñansa Basico Arubano” (Directie Onderwijs, 2002), waarbij de grondgedachte werd beschreven voor de meertalige school met Papiamento als instructietaal in het primair onderwijs, het beleidsstuk “Diversificacion di idioma di instruccion den Enseñansa Primario” (DEA, 2016), waarin werd voorgesteld om in plaats van het Papiamento de mogelijkheid aan te bieden het Nederlands als instructietaal te hanteren bij scholen waarvan de meerderheid van de schoolpopulatie het Nederlands of een andere taal (geen Papiamento) heeft als thuistaal¹⁰.

De meeste nota’s en rapporten zijn geschreven over de problemen met het gebruik van het Nederlands als instructietaal in het primair onderwijs. Maar hoe zit het dan met het

⁸ Op vragen van Tweede Kamerleden hierover aan minister Arie Slob in juni 2019, antwoordde deze dat Aruba en Curaçao zelfstandige landen zijn binnen het Koninkrijk en dat de keuze voor onderwijs en examinering in het Nederlands een keuze is die deze landen zelf maken (zie “Antwoord op vragen van de leden Westerveld en Ozütok over examens op Aruba, Bonaire en Curaçao” op www.tweedemonitor.nl).

⁹ Na IDILA werd er in 2005 een projectgroep opgericht – Proyecto Idioma den Enseñansa – met dezelfde taalwerkzaamheden als taak.

¹⁰ Dit beleidsstuk is door de huidige minister van Onderwijs, dr. Lampe, goedgekeurd. Zie www.ea.aw voor het beleidsstuk.

voortgezet onderwijs? De problemen met het Nederlands in het primair onderwijs zorgen voor tegenvallende resultaten en achterstanden bij de leerlingen die zich in zekere mate voortzetten in het (algemeen vormend) secundair onderwijs.

In alle bovengenoemde nota's wordt aangegeven dat het Arubaanse onderwijs nog niet voldoende is aangepast aan de Arubaanse behoeften. Omdat het in deze adviesnota gaat om het avo, wordt hier uitgeweid over de bevindingen in die beleidsnota's die betrekking hadden op het avo. Dit zijn de eerder genoemde SHO-nota van 1988, de nota van de Stuurgroep Herstructurering avo-onderwijs (SHA-nota) van 1997 en het Synergie rapport uit 2011.

Taalbeleid in het Arubaanse avo

Over het algemeen komen de bevindingen van de nota's van de SHO (1988) en de SHA (1998) op hetzelfde neer voor wat betreft de taalkwestie. Het Synergie rapport (2011), werd samengesteld door de Commissie Innovatie Avo. De aanleiding voor dit laatste was dat er verschillende knelpunten waren geconstateerd na de (gebrekkige) invoering van de aanbevelingen van de SHA in het avo. Hoewel de vernieuwingen in het avo een aantal wezenlijke veranderingen hebben bewerkstelligd, komt het geheel van de vernieuwingen niet overeen met de plannen en de ambities uit de SHA-nota.

Het opvallendste dat naar voren wordt gebracht in de nota's is dat het onderwijs nog steeds onvoldoende eigen is en dus niet goed is afgestemd op de behoeften van de Arubaanse samenleving. Het onderwijs is ook onvoldoende dynamisch en sluit onvoldoende aan op mondiale ontwikkelingen.

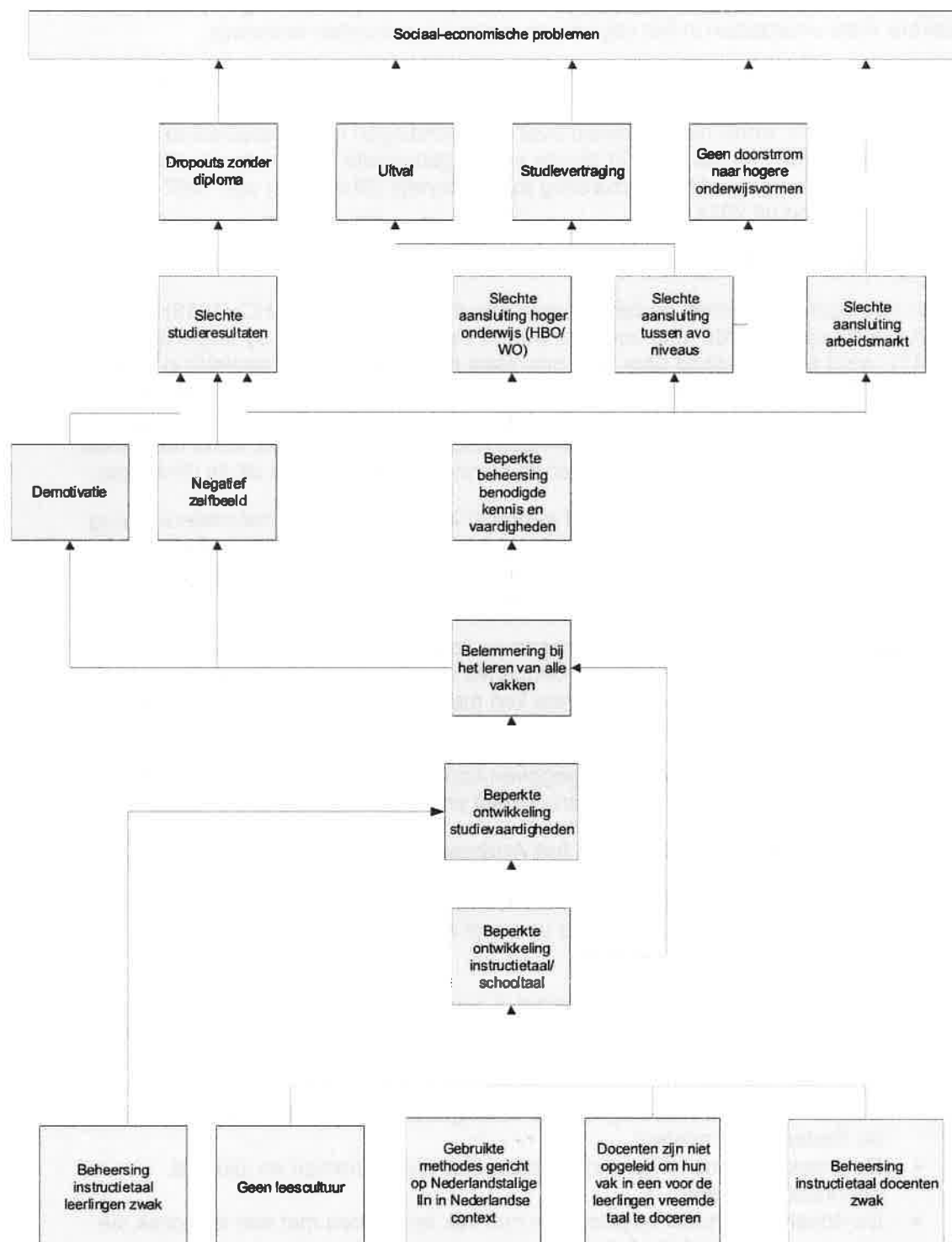
Deze constatering roepen allerlei vragen op voor het taalbeleid. Wat maakt het onderwijs dan Arubaans? Wat zijn de behoeften van de Arubaanse samenleving? Wat maakt het onderwijs dynamischer en hoe kan men zorgen voor een betere aansluiting op de mondiale ontwikkelingen?

Voordat er in de conclusie antwoord gegeven kan worden op bovenstaande vragen, wordt er gekeken naar de huidige instructietaal en de talen als vak in het avo.

Problemen met de instructietaal in het Arubaanse avo

Op basis van de bevindingen in de genoemde nota's en rapporten wordt hier een beeld geschetst van de problemen in het avo voor wat betreft de huidige instructietaal, officieel het Nederlands:

- De beheersing van de instructietaal is zwak, zowel bij leerlingen als bij docenten (vooral bij de op Aruba opgeleide docenten). Bij de leerlingen is dat al het geval bij aanvang van het avo, vooral voor wat betreft de woordenschat;
- Er is geen leescultuur bij de leerlingen;
- De gebruikte methodes zijn nog te vaak gericht op Nederlandstalige leerlingen in de Nederlandse context;
- De meeste examens worden uit Nederland overgenomen en zijn niet gecontextualiseerd;
- De docenten zijn niet opgeleid om hun vak te doceren met een didactiek die rekening houdt met het feit dat de instructietaal vreemd is voor de meeste leerlingen.

Figuur 3 Probleemboom

In figuur 3 ziet men een probleemboom met een overzicht van de oorzaak-gevolg relaties voor wat betreft taalgerelateerde problemen in het Arubaanse avo. Het gaat om problemen met de instructietaal en de (onderwijs)problemen als gevolg daarvan, zowel voor de leerling als voor Aruba. Hieronder volgt een beschrijving daarvan.

Door het gebruik van methodes en werkvormen die niet in onze context passen en de gebrekkige taalbeheersing en taaldidactiek van veel docenten (ze zijn immers opgeleid als vakdocent en niet als taaldocent), in combinatie met een gebrekkige leescultuur bij de leerling, vindt er ook een beperkte ontwikkeling van de instructietaal/schooltaal plaats.

Aangezien de beheersing van de instructietaal bij de leerling bij aanvang al zwak is en bovengenoemde factoren niet bijdragen aan een aanzienlijke verbetering daarvan, wordt de achterstand meestal niet ingehaald. Dat leidt op zijn beurt tot een beperkte ontwikkeling van de studievaardigheden, omdat deze zich via dezelfde taal zouden moeten ontwikkelen. Hierbij moet gedacht worden aan het begrijpend lezen van teksten, de essentie uit de tekst halen, samenvattingen maken, etc.

Figuur 4 Denk- en leerniveaus volgens de Taxonomie van Bloom

Een beperkte beheersing van de instructietaal leidt bovendien tot lagere niveaus van leren. Doordat de taal de interactie in de klas belemmert wordt het leren beperkt tot het uit het hoofd leren van woorden en zinnen die verder geen betekenis hebben voor de lerende. Volgens de taxonomie van Bloom (zie figuur 4) zou het onderwijs in deze tijd echter niet beperkt mogen blijven tot het onthouden van feiten voor een proefwerk, waarna de kennis weer vergeten mag worden. Het is juist belangrijk dat het onderwijs bijdraagt aan een beter begrip van wat er in de wereld gebeurt om met behulp van dat begrip het geleerde toe te passen in allerlei situaties. Door vervolgens het resultaat en het proces van de verschillende toepassingen te analyseren en te evalueren kun je komen tot het creëren van nieuwe kennis en oplossingen voor de uitdagingen, ontwikkelingen en problemen waar we in het dagelijks leven tegenaan lopen.

Een beperkte ontwikkeling van de instructietaal en van de studievaardigheden samen, zorgen dus voor een belemmering bij het leren van *alle* vakken, omdat alle vakken in dezelfde instructietaal worden gedoceerd en getoetst.

Als leerlingen worden belemmerd om optimaal alle vakken te kunnen leren, hebben zij een beperkte beheersing van de kennis en vaardigheden die zij nodig hebben voor een goede aansluiting op het vervolgonderwijs. Als er geen goede aansluiting is, stromen leerlingen vaak niet door naar hogere vormen van onderwijs en is er vaak sprake van studievertraging of zelfs uitval.

Naast de cognitieve aspecten, kan de belemmering bij het leren ook zorgen voor demotivatie of een negatief zelfbeeld. De cognitieve aspecten in combinatie met de psychologische/ sociaal-emotionele aspecten kunnen dan bijdragen tot slechte studieresultaten, met als mogelijk gevolg drop-outs zonder diploma.

Alles bij elkaar leidt het lage rendement van het onderwijs tot een relatief laag geschoolde bevolking (zie tabel 3). Dit heeft weer gevolgen op de arbeidsmarkt en op de sociaal-economische perspectieven van Aruba om buiten het toerisme ook in te spelen op nieuwe en andere economische pilaren.

Grado di educacion di sector laboral

Nivel	Aruba 2000	Aruba 2010	comunidad laboral 15-65 aña	TOT	PAP	SP	WAG	WRIJ	CMB	OTRO
Basico/ sin scol	33 %	40 %	≤ LBO/MAVO	88%	74%	84%	62%	33%	83%	62%
LBO/MAVO	40 %	29 %	HAVO/VWO/ MBO	15%	17%	28%	21%	27%	14%	27%
HAVO/VWO	7 %	9 %	HBO/WO	12%	9%	8%	17%	47%	3%	15%
MBO	10 %	10 %								
HBO	7 %	9 %								
WO	2 %	3 %								

Fuente: CBS Aruba, 2010

Tabel 3 Overzicht opleidingsgraad naar thuistaal

Volgens de cijfers van de laatste volkstelling (CBS 2010) had in totaal 69% van de werkende bevolking ten hoogste een mavo of een lagere beroepsopleiding afgerond, 19% van de beroepsbevolking beschikte over een havo of vwo diploma of een middelbare beroepsopleiding en 12% had een hogere beroepsopleiding of een universitaire studie afgerond. Opvallend hierbij is het relatief hoog percentage Papiamentstalige laagopgeleiden en het relatief laag percentage Papiamentstalige hoogopgeleiden.

De taalvakken

Over de taalvakken wordt in de nota's naar voren gebracht dat het niveau van de leerlingen bij aanvang van het avo varieert. Dat komt waarschijnlijk omdat niet alle leerlingen de talen krijgen aangeboden in het basisonderwijs. Volgens de wet zouden de talen Engels, Spaans en Papiamentu als vak aangeboden moeten worden in het basisonderwijs, maar dat gebeurt vaak niet. Het Papiamentu wordt zelfs alleen aangeboden op de Mon Plaisir Basisschool en bij de twee meertalige pilotscholen.

Wat is de oorzaak van de keuze voor het Nederlands als instructietaal?

De keuze voor het Nederlands als instructietaal is, zoals aan het begin van deze nota werd aangegeven, geërfd uit het koloniale verleden. Na het bereiken van de autonomie als Nederlandse Antillen en in 1986 als Land Aruba is er toch, zelfs na vernieuwingen en een zekere mate van Arubanisering van het onderwijs, steeds gekozen voor het Nederlands als instructietaal in het voortgezet onderwijs.

Waarom? Omdat men de erkenning en gelijkwaardigheid van het Arubaanse diploma wilde veiligstellen. Arubaanse studenten die naar het hoger onderwijs willen doorstromen, zijn meestal aangewezen op verdere studie in Nederland. Arubanen hebben namelijk de Nederlandse nationaliteit en hebben als zodanig recht op Nederlandse studiefinanciering als zij in Nederland studeren. Van de Arubaanse overheid is er voor de studie in Nederland ook extra studiefinanciering beschikbaar. Alhoewel deze laatste ook aangevraagd kan worden voor studie in de VS, Canada of in de regio, is de studiefinanciering meestal niet toereikend en moeten ouders (of de studenten zelf) bijbetalen. Op Aruba zelf zijn er ook mogelijkheden om hoger onderwijs te volgen, maar de keuze is beperkt. Verdere studie in Nederland is dus de meest voor de hand liggende keuze voor de meeste studenten.

Als men de cijfers bekijkt vanaf het schooljaar 2015-2016 tot op heden, zijn er vanuit Aruba gemiddeld zo'n 287 studenten per jaar met studiefinanciering naar Nederland gegaan. Dat is 81% van het totaal aantal studenten dat met een Arubalening naar het buitenland vertrok.¹¹

Binnen het Koninkrijk der Nederlanden worden er tussen de autonome landen op regelmatige basis samenwerkingsprotocollen ondertekend op het gebied van onderwijs. Daarbij zijn er op ministerieel niveau afspraken gemaakt dat de Arubaanse mbo- en avo diploma's erkend worden als vergelijkbaar met de Nederlandse mbo- en avo diploma's (waarbij het mavo diploma vergelijkbaar is met het vmbo-t diploma)¹². In februari 2019 is er afgesproken dat de landen streven naar het zo goed mogelijk op elkaar afstemmen van de verschillende onderwijsstelsels, rekening houdend met de context en cultuur van elk land¹³.

¹¹ Aantal en percentage berekend aan de hand van cijfers verkregen van de afdeling Studiefaciliteiten van Directie Onderwijs.

¹² Zie Nuffic, "Onderwijssysteem Aruba", januari 2015

¹³ Zie "Samenwerkingsprotocol Onderwijs", februari 2019

Kiezen voor een andere instructietaal

Indien men op Aruba ervoor zou kiezen om een andere instructietaal te gebruiken dan het Nederlands, zou dat waarschijnlijk impliceren dat het onderwijsstelsel ook zou moeten veranderen. De huidige afspraken met Nederland zijn gebaseerd op het feit dat het Arubaans onderwijsstelsel afgeleid is van het Nederlandse. De eindexamens die op Aruba in het avo worden afgelegd zijn grotendeels dezelfde als in het Nederlandse avo¹⁴. Een eventuele vertaling van deze Nederlandse eindexamens in een andere taal zou betekenen dat de Arubaanse avo diploma's niet meer automatisch worden beschouwd als gelijkwaardig met de Nederlandse avo diploma's. Indien er gekozen zou worden voor deze optie, zou Aruba met Nederland overeenstemming moeten bereiken daarover. De vraag is echter of dit wenselijk is, aangezien bij een vertaling de Nederlandse context in de examens toch even problematisch blijft voor Arubaanse leerlingen.

Figuur 5 Vergelijking instructietalen

¹⁴ Momenteel worden er centrale examens voor zes vakken lokaal vervaardigd voor mavo en drie voor havo en vwo.

Indien men ervoor zou kiezen om los te laten van het Nederlandse onderwijsstelsel, zou er gekeken moeten worden naar een onderwijsstelsel met bijbehorende examens, waarvan de diploma's ook internationaal goed gewaardeerd worden (en dus ook van Nederlandse zijde). Daarbij is het bovendien wenselijk dat er bij de inhoud rekening wordt gehouden met de Arubaanse context (zie figuur 5).

Instructietalen in het hoger onderwijs in Nederland

Het hele avo onderwijsstelsel is dus gericht op aansluiting met het hoger onderwijs in Nederland, ook qua instructietaal. Echter, terwijl vroeger het hoger onderwijs in Nederland bijna altijd in het Nederlands plaatsvond, komt het tegenwoordig steeds vaker voor dat opleidingen in het Engels worden aangeboden. Dit is een trend van de laatste jaren, waarbij universiteiten meer internationale studenten willen aantrekken en een grotere rol willen spelen om zich internationaal te profileren op het gebied van onderzoek.

De Nederlandse Taalunie spreekt van verengelsing van het hoger onderwijs en probeert het tij te keren, zodat het Nederlands niet helemaal verdwijnt als academische taal.

Er komen steeds meer stemmen op waarom men dan op Aruba niet het Engels als instructietaal begint te gebruiken in plaats van het Nederlands, aangezien – zo is de gedachte – de meeste leerlingen het Engels beter beheersen dan het Nederlands en het hoger onderwijs toch ook in het Engels is. Uit een onderzoek van Florianne Sollie in 2015 naar het tekstbegrip onder eerstejaarsleerlingen van mavo en havo/vwo bleek inderdaad dat de leerlingen significant beter scoorden in het Engels dan in het Nederlands, Papiamentu of Spaans¹⁵.

Voordat men een uitspraak doet over de beste instructietaal bij havo en vwo qua aansluiting, is het goed om te weten of men inderdaad alle studies in het Engels kan volgen. Daarnaast zou er nog nader onderzoek moeten worden verricht indien men te weten zou willen komen of de andere taalvaardigheden (het onderzoek van Sollie betreft namelijk alleen de leesvaardigheid) in het Engels bij de leerlingen ook voldoende zijn ontwikkeld en of de woordenschat genoeg samenhangt met de vakgebieden die op school worden aangeboden.

In de volgende paragraaf wordt onderzocht hoe het in elkaar zit qua instructietaal in het hoger onderwijs in Nederland.

Engels als instructietaal in het hoger onderwijs in Nederland

Er zijn verschillen waarneembaar tussen het percentage Engelstalige opleidingen bij het hoger beroepsonderwijs (hbo) en het wetenschappelijk onderwijs (wo). Ook zijn er soms grote verschillen tussen de bachelor- en de masteropleidingen.

¹⁵ Sollie, F. (2015). Language and education in a multilingual society: text comprehension and language attitudes among Aruban high school students. In: UAUCU Collected Papers 2015. University of Aruba.

Universiteit

De meeste Engelstalige opleidingen in Nederland komen voor bij de universiteit op masterniveau. Volgens cijfers van VSNU (Vereniging van Universiteiten) zijn in 2018 76% van de masteropleidingen Engelstalig en bij 10% kan er door de student gekozen worden tussen een Engelstalige en een Nederlandstalige variant. Aan de andere kant zijn de meeste bacheloropleidingen nog wel in het Nederlands (58%). De Engelstalige bacheloropleidingen komen op 28% en bij 15% van de opleidingen kan er gekozen worden tussen een Engelstalige en een Nederlandstalige variant.

	Engels	Nederlands	Engels en Nederlands
Bacheloropleidingen	28%	58%	15%
Masteropleidingen	76%	14%	10%

Tabel 4 Percentages Engelstalige en Nederlandstalige opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs in Nederland. Bron: Vereniging van Universiteiten, 2018.

Er bestaan ook grote verschillen tussen studiegebieden. De meeste Engelstalige opleidingen (bachelor en master) komen voor in sectoroverstijgende¹⁶ studies en bij studies op het gebied van techniek en economie. Volgens cijfers van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) uit 2017 gaat het in het studiejaar 2015-2016 bij het masterniveau om 100% bij sectoroverstijgende studies, 98,72% bij techniek en 88,24% bij economie. Bij landbouw is het opvallend dat er geen bacheloropleidingen zijn in het Engels (100% in het Nederlands), terwijl de masteropleidingen wel voor 100% in het Engels plaatsvinden. Ook op de gebieden van techniek en economie vindt er een verdubbeling plaats van het aantal Engelstalige masteropleidingen vergeleken met de bacheloropleidingen.

Studiegebied	Percentage masters in Engels
Sectoroverstijgend	100%
Landbouw	100%
Techniek	98,72
Economie	88,24

Tabel 5 Studiegebieden met de meeste Engelstalige masters in het wetenschappelijk onderwijs. Bron: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2017.

De gebieden met de *minste* Engelstalige opleidingen op bachelorniveau zijn landbouw (0%), gezondheid (6,67%) en gedrag en maatschappij (8,2%). Bij de laatste zijn er wel mogelijkheden om te kiezen tussen een Engelstalige en een Nederlandstalige variant (18,03%). Bij gezondheid is die mogelijkheid veel minder (6,67%).

Studiegebied	Engels bachelor	Engels en Nederlands bachelor
Landbouw	0%	0%
Gezondheid	6,67%	6,67%
Gedrag en maatschappij	8,2%	18,03%

Tabel 6 Studiegebieden met de minste Engelstalige bacheloropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs. Bron: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2017.

¹⁶ Dat zijn opleidingen waar studenten vakken van meerdere richtingen volgen.

Op het niveau van master worden de onderwijsmasters het *minst* in het Engels gegeven (0,86%), gevolgd door recht (38,3%).

Studiegebied	Percentage masters in Engels
Onderwijs	0,86%
Recht	38,3%

Tabel 7 Studiegebieden met de minste Engelstalige masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs. Bron: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2017.

Er bestaan ook verschillen tussen onderwijsinstellingen. De universiteiten van Delft en Wageningen geven alle masteropleidingen in het Engels. Ook de universiteiten van Twente (96,15%) en Eindhoven (95,45%) verzorgen het overgrote merendeel van de masteropleidingen in het Engels. Het gaat hier ook om universiteiten die gespecialiseerd zijn in techniek of landbouw. Maar ook de universiteiten van Maastricht (80,43%) en Groningen (70,97%) verzorgen het merendeel van de masteropleidingen in het Engels en staan bekend om de grootste aantallen internationale studenten (bachelor en master samen) in Nederland (studiejaar 2015-2016). De trend is dat steeds meer universiteiten, waaronder ook die van Amsterdam, meer internationale studenten willen trekken.

Universiteit	Percentage masters in het Engels
Delft	100%
Wageningen	100%
Twente	96,15%
Eindhoven	95,45%
Maastricht	80,43%
Groningen	70,97%

Tabel 8 Universiteiten met het hoogste percentage Engelstalige masters in Nederland. Bron: Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2017.

HBO

Bij de hogescholen is er een iets ander beeld dan bij de universiteiten.¹⁷ Over het algemeen zijn daar zowel de meeste bacheloropleidingen (87,3%) als de masteropleidingen (69,9%) in het *Nederlands*. De Engelstalige opleidingen komen op ongeveer een kwart (25,3%) van alle masteropleidingen op hbo niveau. Bij de bacheloropleidingen is dat 6,2%. Bij studies die zowel in het Nederlands als in het Engels gevolgd kunnen worden gaat het om 4,9% van de bacheloropleidingen en 4,8% van de masteropleidingen. Gemiddeld is 86% van de opleidingen in het Nederlands, 4,5% in het Nederlands en Engels en 8,2% in het Engels bij het hbo.

	Engels	Nederlands	Engels en Nederlands
Bacheloropleidingen	6,2%	87,3%	4,9%
Masteropleidingen	25,3%	69,9%	4,8%

Tabel 9 Percentages Engelstalige en Nederlandstalige opleidingen in het hbo in Nederland. Bron: Vereniging Hogescholen, 2017.

¹⁷ Zie www.vereniginghogescholen.nl "Factsheet Engels als instructietaal hbo"

Naast de internationaal georiënteerde studies, zoals International Business and Management Studies en toerisme- en hotelopleidingen, zijn verreweg de meeste Engelstalige opleidingen in het hbo op het gebied van kunst (31,1%). Op de tweede plaats volgen de opleidingen in de agrarische sector (15,2%), gevolgd door opleidingen economie (10,4%). Deze percentages zijn veel lager dan bij de wo-opleidingen.

Studiegebied	Percentage Engelstalige opleidingen
Kunst	31,1%
Agrarisch	15,2%
Economie	10,4%

Tabel 10 Studiegebieden met het hoogste aantal Engelstalige opleidingen in het hbo in Nederland. Bron: Vereniging Hogescholen, 2017.

De studies die het *minst* in het Engels worden aangeboden zijn pedagogische opleidingen (0%), opleidingen in de gezondheidszorg (1%) en sociaal-agogische opleidingen (1,1%). Pedagogische opleidingen worden altijd in het Nederlands aangeboden, er is 1 Engelstalige sociaal-agogische opleiding en 1 Engelstalige opleiding in de gezondheidszorg. Bij deze laatste is er ook nog een optie Nederlands en Engels.

Studiegebied	Engels	Nederlands	Engels en Nederlands
Pedagogisch	0%	100%	0%
Gezondheidszorg	1%	98%	1%
Sociaal-agogisch	1.1%	98.9%	0%

Tabel 11 Studiegebieden met het laagste aantal Engelstalige opleidingen in het hbo in Nederland. Bron: Vereniging Hogescholen, 2017.

Hierbij moet er wel als kanttekening worden geplaatst, dat bij de genoemde cijfers die refereren naar Engelstalig of Nederlandstalig onderwijs, of studies waarbij er varianten in instructietaal worden aangeboden, het wel vaak het geval is dat er keuzevakken of minors worden aangeboden in een andere taal dan de instructietaal. In sommige gevallen is het zo dat een vak binnen een bepaalde studie in het Nederlands gegeven wordt, maar er Engelstalige boeken worden gebruikt.

Instructietalen in het hoger onderwijs op Aruba

Het hoger onderwijs op Aruba lijkt dezelfde trend te volgen. Ook op Aruba zijn er steeds meer Engelstalige opleidingen te volgen in het hoger onderwijs. Het bekostigde hoger onderwijs op Aruba bestaat uit Instituto Pedagógico Arubano (IPA) en University of Aruba (UA).

Het IPA leidt op voor beroepen in de onderwijssector, waardoor de onderwijstaal officieel het Nederlands is zolang de onderwijstalen in het primair onderwijs en in het secundair onderwijs het Nederlands blijven. Nu de andere talen ook een steeds belangrijkere rol krijgen binnen het primair en secundair onderwijs, zal ook het programma van het IPA moeten veranderen om naast het Nederlands te voorzien in een goede beheersing van het Papiamentu, het Engels en het Spaans. De eerste drie (het Nederlands, het Papiamentu en het Engels) als onderwijstalen (afhankelijk van de instructietaal die gebruikt wordt in het vak of onderwijsniveau waarin de toekomstige leerkracht les zal geven) en als hoofdvakken en de laatste (het Spaans) als belangrijke lokale minderheidstaal en dynamische regionale taal.

Op de UA zijn alleen de twee studies waar de Universiteit eind jaren '80 mee begonnen is nog (deels) in het Nederlands. Dat zijn de bachelor- en masterstudies van de Rechtenfaculteit en de bachelorstudies van de Financieel Economische Faculteit (de FEF). Bij de rechtenfaculteit is de instructietaal voornamelijk het Nederlands, maar er worden ook boeken in het Engels gebruikt en in het mastergedeelte worden sommige vakken in het Engels aangeboden. Bij de FEF worden de vakken of in het Engels of in het Nederlands aangeboden.

De andere faculteiten van de UA zijn Engelstalig: De Faculty of Hospitality and Tourism Management Studies (FHTMS) en de Faculty of Arts and Science (FAS). Bij deze laatste is er een uitzondering: de lerarenopleiding Wiskunde wordt wel in het Nederlands aangeboden. De andere twee opleidingen bij de FAS zijn: Organization, Governance and Management en Social Work and Development. Opvallend hierbij is dat, terwijl de sociaal-agogische opleidingen in Nederland bijna niet in het Engels voorkomen en bijna altijd in het Nederlands worden aangeboden, deze wel op Aruba volledig in het Engels zijn.

Ook de Academic Foundation Year (AFY) die in 2015 is begonnen, bereidt studenten in het Engels voor op een bachelorstudie naar keuze. De in september 2019 nieuw op te starten bachelor- en masteropleidingen op het gebied van Sustainable Island Solutions through Science, Technology, Engineering and Mathematics (SISSTEM) zijn ook Engelstalig.

Opleiding	Engels	Nederlands	Nederlands en Engels
Rechten bachelor (FdR)		+	
Rechten master (FdR)			+
Accounting and Finance bachelor (FEF)			+
Marketing bachelor (FEF)			+
Hospitality and Tourism bachelor (FHTMS)	+		
Organization, Government and Management (FAS)	+		
Social Work and Development (FAS)	+		
Lerarenopleiding bachelor Wiskunde (FAS)		+	
SISSTEM bachelor	+		
SISSTEM master	+		

Tabel 12 Instructietalen opleidingen bij de University of Aruba. Bron: www.ua.aw

Als kanttekening moet hier worden vermeld dat de universiteit bij de oprichting nog officieel Universiteit van Aruba heette, terwijl enkele jaren geleden de naam werd veranderd tot University of Aruba en er besloten werd dat Engels de algemene communicatietaal is van de universiteit. Op de website van de universiteit staat vermeld dat het instituut officieel tweetalig Engels-Nederlands is.

Instructietalen bij de University of Curaçao

Bij de University of Curaçao (bekostigd hoger onderwijsinstelling te Curaçao) zijn de meeste bacheloropleidingen (35,3%) tweetalig in zowel het Engels als het Nederlands. Het gaat daarbij om opleidingen in de techniek en in boekhouding. Daarnaast zijn er evenveel bacheloropleidingen in het Nederlands als in het Engels. De opleidingen in het Nederlands zijn een lerarenopleiding Nederlands, Social Work, Toegepaste Psychologie en Rechten. De opleidingen in het Engels betreffen een lerarenopleiding Engels, Human Resource Management, Finance and Control en Business and Management Studies. De lerarenopleidingen worden doorgaans verzorgd in de doeltaal¹⁸; vandaar dat er ook een lerarenopleiding is in het Spaans en een in het Papiamentu/Papiamento¹⁹. De opleiding voor onderwijzers in het funderend onderwijs vindt plaats in het Nederlands en Papiamentu.

Engels	Nederlands	Engels en Nederlands	Papiamentu/Papiamento	Spaans	Nederlands en Papiamentu
4	4	6	1	1	1

Tabel 13 Aantal bacheloropleidingen in verschillende instructietalen bij de University of Curaçao. Bron: www.uoc.cw

Opvallend is dat de meest gebruikte instructietaal bij de masteropleidingen (42,9%) het Nederlands is. Die wordt gebruikt bij de lerarenopleiding Nederlands en de twee afstudeerrichtingen voor rechten. Daarnaast is er 1 opleiding in het Engels voor docent Engels, 1 in het Engels en het Nederlands voor boekhouding, 1 in het Spaans voor docent Spaans en 1 in het Papiamentu/Papiamento voor docent Papiamentu/Papiamento.

Engels	Nederlands	Engels en Nederlands	Papiamentu/Papiamento	Spaans
1	3	1	1	1

Tabel 14 Aantal masteropleidingen in verschillende instructietalen bij de University of Curaçao. Bron: www.uoc.cw

Aansluiting met het hoger onderwijs

Al decennialang en tot op heden is de belangrijkste focus van het voortgezet onderwijs op Aruba (vooral voor havo en vwo) geweest om gelijkwaardige diploma's als die in Nederland aan te kunnen bieden en zo te proberen een goede aansluiting te kunnen bewerkstelligen op het hoger onderwijs in Nederland, ook wat taal betreft. Verreweg de meeste studenten die verder gaan studeren na havo en vwo gaan ook naar Nederland.

Er zijn echter nieuwe trends gaande, die invloed zouden kunnen hebben op de keuze voor de instructietaal in het avo. Uit bovenstaande beschrijving valt al af te leiden dat er een verengelsing plaats vindt van het hoger onderwijs, zowel in Nederland als op Aruba. Op Curaçao is er wat vaker sprake van tweetalige opleidingen Engels en Nederlands. Daarbij moet toch wel rekening worden gehouden met de mate van verengelsing in de verschillende niveaus en studierichtingen. Terwijl het Engels het als instructietaal

¹⁸ Bij de lerarenopleidingen van de talen worden er ook gezamenlijke colleges verzorgd voor studenten van alle 4 de talen. Deze worden dan meestal aangeboden in het Nederlands of in het Engels. De studenten mogen op tentamens wel de doeltaal gebruiken bij het beantwoorden van vragen.

¹⁹ Er zijn ook docenten die vanuit Aruba colleges geven in het Papiamento via het systeem van Blackboard Collaborate.

in de wo-masteropleidingen bijna helemaal heeft overgenomen²⁰, blijft het Nederlands als instructietaal dominant op het gebied van pedagogiek, rechten, gezondheidszorg en sociaal-agogische opleidingen²¹, zowel in het hbo als in het wo. In bepaalde gevallen zijn er zelfs geen Engelstalige opleidingen te vinden. Over het algemeen is er in het hbo ook veel minder keuze aan Engelstalige opleidingen vergeleken met het wo.

Een andere trend dat er gaande is, is dat er steeds meer mogelijkheden zijn om in de regio, Amerika en Canada te gaan studeren. Voor eerstegraadsopleidingen talen konden studenten recentelijk colleges volgen van de University of Curaçao via Blackboard Collaborate (digitale technologie) op Aruba zelf. Voor wat betreft studeren in Amerika en Canada, worden er steeds vaker overeenkomsten gesloten met universiteiten, waarbij wordt vastgelegd dat Arubaanse studenten hetzelfde collegegeld betalen als Amerikaanse, respectievelijk Canadese studenten, in plaats van de hogere prijzen die andere buitenlandse studenten moeten betalen. Op het gebied van medicijnen is het zo dat het diploma van afgestudeerden in Latijns-Amerika niet wordt erkend op Aruba, waardoor deze artsen niet zomaar op de Arubaanse arbeidsmarkt aan de slag kunnen. De overheid is op dit moment nog bezig met een proces, waarbij bekeken wordt of het mogelijk is dergelijke diploma's toch te erkennen.

Over het algemeen zijn er dus trends gaande, waarbij er steeds meer mogelijkheden zijn om in andere landen dan in Nederland door te studeren. De huidige minister van Onderwijs, dr. Lampe, heeft ook aangegeven het studeren in de regio te willen stimuleren. Meer mogelijkheden in andere landen betekent in dit geval ook andere instructietalen dan het Nederlands. Zoals bekend, is de instructietaal in Amerika en Canada het Engels en in Latijns Amerika het Spaans.

De verwachting is wel, zolang Arubaanse studenten gebruik kunnen maken van de studentenlening van DUO in Nederland (en niet in de regio), dat de opleidingen in Nederland goedkoper blijven dan in de regio en dat het Nederlands diploma erkend wordt op de Arubaanse arbeidsmarkt en elders in de wereld, dat de meeste studenten naar Nederland zullen blijven gaan voor hoger onderwijs.

Aansluiting op de Arubaanse arbeidsmarkt

Alhoewel het avo bedoeld is als voorbereiding op een hogere vorm van onderwijs, is de realiteit dat veel oud-leerlingen terecht komen op de arbeidsmarkt. Aangezien Aruba zich als eiland profileert als een toeristische bestemming, is het gebruik van meerdere talen in de grootste economische pilaar van het eiland een gegeven. Het toerisme is direct of indirect de grootste werkgever op de Arubaanse arbeidsmarkt, waarbij bijna driekwart van de toeristen afkomstig is uit Noord-Amerika en ongeveer 15% uit Latijns-Amerika²². Daarbij spelen vooral het Engels een belangrijke rol en in mindere mate het Spaans en het Nederlands. Gezien de juridische en officiële taal van Aruba het Nederlands is, het Engels de handelstaal, het Spaans een regionale en grote minderheidstaal en het Papiamentu de landstaal en officiële taal is, blijft het beheersen van deze talen van uitermate belang. De beheersing van andere talen, zoals het Portugees bijvoorbeeld wordt als een aantrekkelijk extra pluspunt op een CV gezien door werkgevers.

²⁰ Een uitzondering hierop zijn de masteropleidingen bij de UoC, waar het gaat om een onderwijsmaster en twee afstudeerrichtingen rechtsgelerdheid in het Nederlands.

²¹ Op Aruba wordt de opleiding Social Work and Development bij de UA wel in het Engels aangeboden.

²² Volgens cijfers van 2018 gepubliceerd in Bon Dia op 6 mei 2019 was 73,3% afkomstig uit Noord-Amerika, 15,2% uit Latijns-Amerika en 8,3% uit Europa.

Ook begint men zich af te vragen wat de rol en het belang is van het Chinees (Mandarijn) op de Arubaanse arbeidsmarkt.

In het Nationaal Onderwijs Plan (NOP) 2007-2017 werd er vanuit de zakenwereld aangegeven dat het onderwijs niet afgestemd is op moderne tijden noch met de behoeften op de arbeidsmarkt. Het onderwijs pakt problemen zoals multiculturaliteit niet goed aan en reageert heel langzaam op veranderingen in de samenleving.

Tijdens stakeholdersbijeenkomsten bij de voorbereiding van het Plan Educacion Nacional 2030 (PEN) is er aangegeven dat communicatieve en meertalige vaardigheden belangrijk zijn. Bij het vastleggen van een taalbeleid voor een nieuw traject in het avo zou er rekening gehouden moeten worden met alle bovengenoemde aspecten.

Samenvatting problematiek

In de voorgaande paragrafen is er een beeld geschetst van de instructietaalproblematiek in het voortgezet onderwijs op Aruba. De kern van het probleem is dat Aruba een onderwijsstelsel heeft overgenomen dat ontworpen is voor Nederlandse leerlingen in Europees Nederland. Dat systeem gaat ervan uit dat de meeste leerlingen het Nederlands als moedertaal hebben en bekend zijn met de Nederlandse context.

Op Aruba is er sprake van een totaal andere taalsituatie in een andere context. In de loop der tijd is er geprobeerd de inhoud van het onderwijs enigszins te contextualiseren, maar om de erkenning en gelijkwaardigheid van het diploma veilig te stellen en aansluiting te hebben met het hoger onderwijs in Nederland en elders, is men toch vast blijven houden aan de Nederlandse examens. Qua instructietaal en context is het niet gelukt om het onderwijs voldoende aan te passen aan de Arubaanse situatie. Dit heeft negatieve gevolgen, zowel voor de leerlingen zelf als voor Aruba. De leerlingen worstelen met een negatief zelfbeeld en ontwikkelen niet hun maximum potentieel, doordat taal een struikelblok vormt bij het leren. En Aruba heeft, grotendeels door het laag rendement van het huidige systeem, een laag geschoolde bevolking. Dat heeft op zijn beurt sociaal-economische problemen als gevolg.

Aangezien er in het hoger onderwijs sprake is van verengelsing en men ervan uitgaat dat leerlingen het Engels beter beheersen dan het Nederlands, is de vraag dan waarom men niet kiest voor het Engels als instructietaal in het avo, vooral bij havo en vwo. Een verkenning van de mate van verengelsing in Nederland wijst echter uit dat dit vooral een grote rol speelt bij de universitaire masteropleidingen. Op Aruba is er wel al sprake van verengelsing bij de meeste bacheloropleidingen van de UA. Op Curaçao is er relatief vaker sprake van tweetalige bacheloropleidingen Nederlands-Engels, terwijl de masteropleidingen relatief vaker in het Nederlands plaatsvinden. In Nederland zijn de meeste hbo opleidingen nog steeds in het Nederlands.

Over het algemeen (voor zover deze studierichtingen ook op Aruba en Curaçao worden aangeboden) is het zo dat in bepaalde studierichtingen (zowel hbo als wo), zoals pedagogiek, rechten, gezondheidszorg en sociaal-agogische opleidingen²³ het

²³ Met uitzondering van Social Work op Aruba.

Nederlands juist een dominante positie blijft behouden. Bepaalde studies komen zelfs niet voor in het Engels. Bij het kiezen van een andere instructietaal in het avo zou men daar dus rekening mee moeten houden. Bovendien is het de vraag of leerlingen het Engels wel op een zodanig academisch niveau beheersen dat deze zonder problemen als instructietaal gebruikt kan worden. Naast het onderzoek van Sollie²⁴, dat uitwees dat dit wel het geval is voor leesvaardigheid, zou het wenselijk zijn om ook de woordenschat en andere taalvaardigheden bij leerlingen te meten die nodig zijn voor de beheersing van het Engels als schooltaal.

Indien men kiest voor een andere instructietaal - met examens in diezelfde taal - zou men ook moeten overwegen wat dit zou betekenen voor het Arubaans diploma. Nederland zou namelijk het Arubaans diploma niet als gelijkwaardig beschouwen indien de Nederlandse examens worden afgelegd in een andere taal. Hierover zouden er dan tussen Aruba en Nederland afspraken gemaakt moeten worden of Aruba zou een ander onderwijsstelsel met bijbehorende examens moeten overwegen, waarvan het diploma wel door het Nuffic als gelijkwaardig wordt geëvalueerd met het Nederlandse diploma.

Tot slot zou men in het taalbeleid voor het nieuwe traject in het avo ook rekening moeten houden met de talen die een belangrijke rol spelen op de Arubaanse arbeidsmarkt en in de samenleving.

²⁴ Zie voetnoot 13.

Hoofdstuk 3 Doelen en uitgangspunten

In dit hoofdstuk worden de doelen beschreven die bereikt dienen te worden door middel van het taalbeleid in het nieuwe traject in het avo. De doelen betreffen zowel onderwijsbeleidsdoelen als nationale taalbeleidsdoelen. Daarnaast worden er zeven belangrijke uitgangspunten naar voren gebracht waarmee rekening gehouden dient te worden bij het formuleren van het taalbeleidsadvies. Hoe de doelen kunnen worden bereikt komt in hoofdstuk 4 aan bod.

3.1 Doelen

Op basis van de probleemboom zoals aangegeven in hoofdstuk 2 is er een doelenboom ontwikkeld (zie figuur 6). In onderstaande paragraaf zal deze doelenboom kort beschreven en toegelicht worden. Vervolgens zal het doel van de taalvakken worden beschreven en nader toegelicht.

Beschrijving en toelichting doelenboom

1. *Beheersing instructietaal leerlingen goed bij aanvang AVO.*

Dit waarborgt een betere ontwikkeling van de studievaardigheden en zorgt voor minder belemmering bij het leren van alle vakken. Dit heeft weer als resultaat dat er een betere beheersing van de kennis en vaardigheden ontstaat, gepaard met meer motivatie en een positief zelfbeeld bij de leerlingen. Deze aspecten zorgen er op hun beurt weer voor dat er minder studievertraging en minder uitval is bij de leerlingen.

2. *Leerlingen lezen vaker.*

De waarde van het lezen staat onomstotelijk vast. “Een hooggeletterde bevolking is van belang voor economische groei, de volksgezondheid en een bloeiend cultureel-maatschappelijk leven. Vaardige lezers zijn over het algemeen succesvoller op de arbeidsmarkt. Mensen die regelmatig lezen zijn intelligenter, hebben een grotere algemene ontwikkeling en worden ouder”²⁵. Leerlingen die vaker lezen ontwikkelen de instructietaal/schooltaal ook beter, wat als gevolg heeft dat er een betere ontwikkeling van de studievaardigheden kan plaatsvinden. Dit heeft uiteindelijk een positief effect op de aansluiting tussen de verschillende avo niveaus en aansluiting met het hoger onderwijs. Uit een onderzoek van Severing²⁶ in 1997 blijkt dat begrijpend lezen één van de sterkste voorspellers is van onderwijssucces bij leerlingen²⁷. Daarbij blijkt leesgedrag een effect te hebben op decoderen en vervolgens op begrijpend lezen.

²⁵ Bron: Leesmonitor 2019 (<https://www.leesmonitor.nu/nl/opbrengsten-0>)

²⁶ Severing, R. (1997). Geletterdheid en onderwijssucces op Curaçao. Een longitudinaal onderzoek naar verwerving van Papiamentu en Nederlands. Tilburg University.

²⁷ In het onderzoek gaat het om begrijpend lezen in het Nederlands, in het systeem met Nederlands als instructietaal. Deze conclusie zou echter ook van toepassing kunnen worden geacht bij andere talen.

3. Gebruikte methodes gericht op lokale leerlingen in de Arubaanse context.

Wanneer de methodes die op school worden gebruikt meer gericht zijn op de Arubaanse context zal de leerstof herkenbaar worden voor de leerlingen, waardoor er een grotere “engagement” is actief deel te nemen aan het leerproces. Deze toewijding zorgt er dan ook voor dat een betere ontwikkeling plaatsvindt van de instructietaal/ schooltaal en de bijbehorende studievaardigheden.

4. Docenten zijn opgeleid om hun vak in een voor de leerlingen vreemde taal te doceren.

Om het leren echt mogelijk te maken moeten docenten de nodige tools aangereikt krijgen in hun opleiding of gedurende een nascholingstraject om de leerlingen het vak aan te leren in een taal dat voor de leerlingen en soms voor de docent zelf ook een vreemde taal is²⁸. Alleen op deze manier kan er een betere beheersing van de benodigde kennis en vaardigheden bij de leerling ontwikkeld worden. Dit geldt voor alle docenten, met inbegrip van de taaldocenten Nederlands²⁹.

5. Beheersing instructietaal docenten goed.

Een cruciale voorwaarde voor het in gang zetten van een actief leerproces waarin een daadwerkelijke ontwikkeling plaats kan vinden bij de leerlingen is het feit dat de docenten de instructietaal zelf goed moeten beheersen. Een goed mondeling taalaanbod van de docent is essentieel om naast het schriftelijke taalaanbod de ontwikkeling van de schooltaal bij de leerlingen te stimuleren. Via de schooltaal kunnen leerlingen vervolgens de benodigde studievaardigheden ontwikkelen om minder belemmeringen te ondervinden bij het leren. Niet alleen kwantitatief veel taalaanbod is van belang voor de leerlingen, maar ook kwalitatief goed taalaanbod, dus rijk en niet ingeperkt. Het is dus belangrijk dat alle docenten (en niet alleen taaldocenten) een goed taalniveau hebben. Vaak is het zo dat docenten geen native speaker zijn van de gebruikte instructietaal. Daar moet in het taalbeleid ook rekening mee worden gehouden.

²⁸ Dit doel is geldig indien er gekozen wordt voor een instructietaal dat voor de meeste leerlingen een vreemde taal is.

²⁹ Een uitzondering hierop zou kunnen worden gemaakt voor de taaldocenten Papiamentu, indien zij hun lessen kunnen verzorgen in de doeltaal, aangezien deze taal de moedertaal is van de meeste leerlingen. Bij de taaldocenten Engels en Spaans moet er gekeken worden of zij in hun opleiding al de nodige tools aangereikt hebben gekregen.

Onderwijsbeleidsdoelen

Taalbeleidsdoelen

Figuur 6 Doelenboom

Strategische Doelen PEN 2030

Figuur 7 Strategische doelen PEN 2030

Andere onderwijsbeleidsdoelen: Strategische doelen PEN 2030

In de doelenboom (figuur 6) heeft men kunnen zien hoe men via taalbeleidsdoelen in het avo onderwijsbeleidsdoelen kan bereiken, zoals betere studieresultaten, een betere aansluiting tussen onderwijsniveaus en daardoor minder drop-outs, minder uitval, minder studievertraging en meer doorstroom naar hogere onderwijsvormen. Bovendien kan er ook via taalbeleidsdoelen voor een betere aansluiting worden gezorgd op de arbeidsmarkt.

De doelenboom is ontwikkeld aan de hand van de probleemboom, waarin de problemen die te maken hebben met de instructietaal staan aangegeven en omgezet zijn naar doelen. Maar naast deze doelen staan er ook andere doelen beschreven in PEN 2030, die ook door middel van taalbeleid in het avo bereikt zouden kunnen worden.

In bovenstaand schema (figuur 7) staan de strategische doelen genoemd zoals omschreven in het document Plan Educacion Nacional (PEN) 2030. Eén van de strategische doelen is “ontwikkeling van 21e-eeuwse competenties voor een duurzame samenleving in ons land en de wereld.” Eén van de manieren om dit te bereiken is door de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden, dat in PEN als één van de speerpunten staat aangegeven. Dit betekent dat in het voortgezet onderwijs voortgebouwd dient te worden op de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden in het primair onderwijs. In de meertalige basisscholen, waarvan het de bedoeling is dat het SAM-model (Scol Arubano Multilingual) op termijn in alle basisscholen wordt ingevoerd, is de instructietaal Papiamentu en worden de 4 talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans als vak aangeboden. In de toekomst zullen er ook enkele meertalige basisscholen zijn die het Nederlands blijven gebruiken als instructietaal, maar waarbij hetzelfde meertalige SAM-model (Scol Arubano Multilingual) wordt gebruikt. Echter blijven er in de transitieperiode een groot aantal scholen die niet het Papiamentu, Engels en Spaans als vak en ook geen Nederlands als vreemde taal aanbieden.

Eén van de manieren om de meertalige vaardigheden van de leerlingen in het avo te ontwikkelen zou kunnen zijn het kiezen van meerdere instructietalen. Daarbij zou wel rekening gehouden moeten worden met de Arubaanse context, waarbij de instructietalen geen struikelblok zouden moeten vormen voor de leerling, maar juist ingezet worden ten goede van de verdere ontwikkeling van de leerlingen.

Hieronder volgt een overzicht van de link tussen de doelenboom en de strategische doelen van PEN 2030:

*Ontwikkeling individuele
leerbehoefte, ambities en
talenten*

***De leerlingen ontwikkelen betere studievoordigheden.
De leerlingen hebben een betere beheersing van kennis en
vaardigheden.
Meer motivatie en een positief zelfbeeld.***

*Onderwijs met gelijke mogelijkheden
voor iedereen.*

***Betere aansluiting hoger onderwijs en tussen de avo niveaus
onderling.
Hierdoor minder uitval en minder studievertraging.***

*Duurzaam verhogen kwaliteit van het
onderwijs*

***Betere studieresultaten en hierdoor minder drop-outs zonder
diploma.***

*Ontwikkeling 21 ste eeuw
competenties voor een
duurzame samenleving in ons
land en de wereld.*

***Meer doorstroom naar hogere onderwijsvormen en de
arbeidsmarkt waardoor we een beter opgeleide bevolking
krijgen met minder sociaal-economische problemen.***

Nationale taalbeleidsdoelen

Alhoewel er nog geen nationaal taalbeleid geformuleerd is, heeft de overheid wel laten blijken het Papiamentu een belangrijkere rol te willen geven in de Arubaanse samenleving door onder andere de taal in 2003 als officiële taal uit te roepen en in 2018 de spelling aan te nemen, beiden via landsverordening (zie "Taalbeleid", hoofdstuk 1). Tegelijkertijd heeft het Parlement een motie ingediend ter oprichting van een taalinstituut. Het ligt in de bedoeling dat het toekomstige taalinstituut aan een nationaal taalbeleid gaat werken en daarbij vooral ook taalkundige en beleidsmatige werkzaamheden gaat uitvoeren op het gebied van het Papiamentu.

Tegelijkertijd is de overheid zich bewust van de meertalige context van Aruba en heeft daarbij naast het Papiamentu ook het Nederlands als officiële taal uitgeroepen. Daarnaast werd er in 2010 een nationaal strategisch plan ontwikkeld, geheten "Nos Aruba 2025. National Integrated Strategic Plan", waarin wordt aangegeven dat het feit dat men op Aruba het Papiamentu en wereldtalen spreekt, dit het meest essentiële bindings-element is geworden van de Arubaanse identiteit.

Taalvakken

Aan de hand van bovengenoemde beleidsdoelen geformuleerd in PEN 2030 en Nos Aruba 2025, is er voor de taalvakken het volgende doel geformuleerd:

Het ontwikkelen van meertalige vaardigheden

Om dit doel te bereiken, wordt voorgesteld om alle vier de talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans, aan te blijven bieden in het avo, eventueel aangevuld met een optie voor andere vreemde talen.

Waarom meerdere talen in de onderbouw en bovenbouw?

Onderbouw³⁰

De vier talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans zijn de talen die van belang worden geacht voor onze samenleving. Het is wenselijk dat alle leerlingen in de onderbouw van het avo een basisniveau in alle vier de talen bereiken, ongeacht de instructietaal of -talen waarvoor gekozen wordt in het nieuwe traject. Dit is belangrijk voor de persoonlijke en maatschappelijke vorming van de leerling. De gedachte hierachter is gebaseerd op de SHO-nota (1988) en de SHA-nota (1998), waarin beschreven wordt dat de onderbouw van het voortgezet onderwijs een verlenging is van het primair onderwijs. Naast de persoonlijke en maatschappelijke vorming van de leerlingen wordt er een basis gelegd voor de voorbereiding op het hoger onderwijs.

³⁰ Met onderbouw wordt hier bedoeld de basiscyclus mavo en de eerste drie leerjaren van havo en vwo.

Indien er in alle scholen van het primair onderwijs de taalvakken Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans aangeboden worden, zoals volgens de regelgeving staat aangegeven, wordt er een bredere basis gelegd voor de voortzetting van de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden in de onderbouw van het avo en kunnen de leerlingen op deze manier een hoger taalniveau bereiken aan het einde van de onderbouw voor alle vier (4) talen. Op deze manier werken we aan de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden van de Arubaanse samenleving, zoals aangegeven staat in PEN 2030. Om dit doel te bereiken, wordt voorgesteld om alle vier de talen verplicht te blijven aanbieden in de ciclo basico van mavo en de eerste drie leerjaren van havo en vwo.

Figuur 8 Taalaanbod onderbouw avo

Bovenbouw³¹

In de bovenbouw wordt er verder gewerkt aan de persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling van de leerling, maar vindt er tegelijkertijd ook een intensievere voorbereiding plaats voor het hoger onderwijs. Zoals eerder in hoofdstuk 2 aangegeven, stromen leerlingen door naar hoger onderwijs in verschillende landen, zoals Nederland, de Verenigde Staten, Canada, Curaçao, Latijns-Amerika of ze blijven op Aruba zelf doorstuderen. Daarnaast is het van belang om – hoewel geen primaire taak van het avo – aandacht te besteden aan de voorbereiding op de arbeidsmarkt. Bij de keuze van de taalvakken in de bovenbouw moet met bovenstaande factoren rekening gehouden worden.

Aangezien er in de bovenbouw een profielkeuze gemaakt dient te worden en er een verzwaring in het curriculum plaatsvindt als voorbereiding op de eindexamens, is het te adviseren om de talen Nederlands, Engels en op termijn ook het Papiamentu aan te bieden als verplichte vakken en een 4^e taal aan te bieden als optie.

³¹ Met bovenbouw wordt hier bedoeld leerjaar 3 en 4 van de mavo, leerjaar 4 en 5 van de havo en leerjaar 4,5 en 6 van het vwo.

Talen in de bovenbouw AVO

- Papiamentu
- Nederlands
- Engels
- 4^e taal
optioneel

Figuur 9 Talen in de bovenbouw

Hieronder volgt een overzicht van de algemene doelen voor elk vak, ongeacht het taalmodel dat er gekozen wordt voor het nieuwe traject in het avo.

Papiamentu

Dit is de officiële landstaal van Aruba en de moedertaal voor de meerderheid van de bevolking. Het Papiamentu dient als bindende factor binnen de samenleving en is een vehikel voor de culturele ontwikkeling en voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het individu. Het is een taal die dagelijks gebruikt wordt in de samenleving en in verschillende sectoren van de arbeidsmarkt. Het Papiamentu dient dan ook een belangrijke rol te spelen in het avo. Op dit moment is het een keuzevak voor het examen.

Voorgesteld wordt om het Papiamentu verplicht te houden in de onderbouw en op termijn ook een verplicht examenvak te laten worden. Er wordt namelijk gestreefd naar het bereiken van een hoger niveau van kennis en vaardigheden voor elke Arubaanse burger. Op deze manier kan er meer en beter gebruik gemaakt worden van het Papiamentu voor verschillende doeleinden, zoals betere en hogere vormen van communicatie, kennisoverdracht, ontwikkeling van de literatuur, etc. Indien er gekozen wordt voor het Papiamentu als instructietaal, dient het vak ook als ondersteuning voor de instructietaal.

Een belangrijke randvoorwaarde voor het Papiamentu in het avo is dat er voldoende bevoegde docenten zijn en dat er een taalinstituut is om te werken aan de ontwikkeling van het Papiamentu. Verder zou er door Directie Onderwijs of het instituut een taalcertificaat afgegeven kunnen worden voor het Papiamentu indien wenselijk.

Nederlands

Het Nederlands is één van de officiële talen van Aruba en heeft vandaag de dag nog een belangrijke rol in de maatschappij, aangezien de juridische aangelegenheden en overheidsaangelegenheden in het Nederlands plaatsvinden. Een burger met een Nederlands paspoort is ook burger van het Koninkrijk der Nederlanden en heeft de Nederlandse taal nodig. Daarnaast speelt het een belangrijke rol in bepaalde sectoren van de Arubaanse arbeidsmarkt. Ook in het hoger onderwijs blijft het Nederlands een belangrijke rol spelen als instructietaal, vooral op bepaalde gebieden, zoals rechten, pedagogiek en gezondheidszorg³². In het hbo speelt het Nederlands als instructietaal een grotere rol dan in het wetenschappelijk onderwijs. Ook voor studenten die in het Engels gaan studeren in Nederland, blijft de beheersing van het Nederlands op een bepaald niveau belangrijk om zich in de maatschappij te kunnen handhaven.

Rekening houdend met het bovenstaande wordt voorgesteld om het Nederlands als taal- en examenvak te verplichten, zowel in de onderbouw als in de bovenbouw. Wel kan er onderscheid gemaakt worden in niveaus: Voor de studenten die het Nederlands nodig hebben voor verdere studie is er een hoger niveau vereist dan bijvoorbeeld voor studenten die in een Engelstalig of Spaanstalig land gaan studeren. Indien het de instructietaal is in het avo, dient het vak Nederlands ook als ondersteuning van de instructietaal. Er zou gebruik gemaakt kunnen worden van het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNaVT)³³ van de Nederlandse Taalunie om internationale erkenning te hebben.

Engels

Het Engels speelt een hele belangrijke rol in de economische ontwikkeling van het land, aangezien het toerisme en alle andere sectoren, sterk afhankelijk zijn van werknemers en burgers die de Engelse taal machtig zijn. In onze samenleving wordt de taal vaak gebruikt en is populair onder de jongeren. Daarnaast is het Engels een wereldtaal en speelt het een steeds grotere rol in het hoger onderwijs, zowel voor het groeiend percentage studenten dat naar de VS en Canada gaat, als ook voor de studenten die naar Nederland of Curaçao gaan of op Aruba blijven. In Nederland speelt het Engels vooral een belangrijke rol als instructietaal bij de universitaire masteropleidingen en dan vooral op de gebieden van techniek, landbouw en economie. Op Aruba is het steeds vaker de instructietaal bij de University of Aruba, ook bij de meeste bacheloropleidingen.

Het voorstel voor het avo is om het Engels als taal- en examenvak verplicht te houden. Wanneer ervoor gekozen wordt om het Engels als instructietaal in het avo te gebruiken, dient het Engels als sterke vreemde taal aangeboden te worden ter ondersteuning, om zo de leerlingen de nodige vaardigheden aan te leren die nodig zijn voor het gebruiken van het Engels bij instructie en examinering. Voor het Engels kan er gebruik worden gemaakt van de TOEFL en de Cambridge taalcertificaten.

³² Zie hoofdstuk 2: HBO en Aansluiting met het hoger onderwijs.

³³ Zie bijlage.

Spaans

Dit is een regionale taal en een wereldtaal die gebruikt wordt in de zakenwereld en het toerisme op Aruba. Verder is het de grootste minderheidstaal op Aruba. Een goede ontwikkeling van de Spaanse taal is nodig om goed te kunnen functioneren in de Arubaanse samenleving, op de arbeidsmarkt en voor verdere studie in de regio.

Het voorstel is, gezien het belang van het Spaans voor de Arubaanse samenleving, om het Spaans verplicht te stellen in de onderbouw van het avo: dus in de ciclo basico van de mavo en de eerste drie leerjaren van havo en vwo. Aangezien er in de bovenbouw een profielkeuze gemaakt dient te worden en er een verzwaring in het curriculum plaatsvindt als voorbereiding op de eindexamens, is het te adviseren om het Spaans als keuzevak aan te bieden. Dat betekent dat het Spaans in het 3^e leerjaar bij de mavo optioneel wordt, in het kader van de verlichting in het profielvoorbereidend jaar. Het Spaans zal ook als taal- en examenvak vooral belangrijk zijn voor degenen die in Zuid- en Midden-Amerika verder gaan studeren. Als kanttekening dient hier opgemerkt te worden dat er voor Spaans een hoger niveau bereikt kan worden indien de scholen van primair onderwijs het Spaans als vak aanbieden. Op die manier zou er aan het eind van de ciclo basico van de mavo hetzelfde niveau bereikt kunnen worden als nu in het 3^e leerjaar. Ook als examenvak zou het Spaans op een hoger niveau getild kunnen worden. Er zou ook gebruik kunnen worden gemaakt van het DELE³⁴ certificaat.

Andere talen

Een *vierde taal* moet *optioneel* zijn zowel voor wat betreft de keuze om een vierde taal in het examenprofiel te hebben als welke taal gekozen mag worden, aangezien behalve bijvoorbeeld het Spaans en Frans ook andere talen als Portugees en Chinees aantrekkelijker worden bij de vorming van wereldburgers.

³⁴ Zie bijlage.

Taalcertificaten

Het gebruik van taalcertificaten³⁵ is een optie om zo internationale erkenning te hebben in het geval dat de leerling in het buitenland verder wil studeren of gaan werken. Als school zou je ervoor kunnen kiezen om daar extra examens voor af te leggen naast de reguliere examens.

Figuur 10 Taalcertificaten

Afbakening

Dit advies beperkt zich tot een algemene uitspraak over de taalvakken en Directie Onderwijs zal in de toekomst een advies uitbrengen na overleg met verschillende stakeholders over de vastlegging van de gewenste minimum en streefniveaus van de verschillende talen en vaardigheden. Gezien de ontwikkelingen op het gebied van de 21^e -eeuwse vaardigheden, moet ook rekening worden gehouden dat er naast de van oudsher vastgelegde vaardigheden (lezen, schrijven, spreken, gesprekken voeren en luisteren) er wellicht andere taalvaardigheden geïdentificeerd zullen worden.

3.2 Uitgangspunten

“De missie van het onderwijs is het verzekeren van gelijke toegang tot kwaliteitsvol duurzaam onderwijs en het bevorderen van levenslang leren voor iedereen. Het onderwijs biedt de lerende een leerrijke omgeving aan, waarin het Arubaanse eigene gecombineerd wordt met een open instelling voor mondiale ontwikkelingen.” (PEN 2030)

Om te kunnen werken aan het behalen van eerder genoemde doelen van het taalbeleid in het voortgezet onderwijs is het van belang om de uitgangspunten te formuleren van waaruit gewerkt gaat worden om de gestelde doelen te behalen.

³⁵ Zie bijlage voor een uitleg van alle genoemde taalcertificaten.

Uitgangspunt 1: gelijke toegang

Strategisch doel 2 van PEN 2030 stelt dat er “onderwijs met gelijke mogelijkheden voor iedereen” moet zijn. Hierbij is het uitgangspunt dat taal geen struikelblok mag vormen. Zoals eerder is aangegeven is het momenteel in het regulier onderwijs zo dat de instructietaal vaak een struikelblok vormt voor de leerlingen. Gelijke toegang betekent dat iedereen ongeacht de achtergrond een gelijke kans moet krijgen om een kans te maken daadwerkelijk succesvol te zijn in het voortgezet onderwijs.

Uitgangspunt 2: kwaliteitswaarborging

De waarborging van kwaliteit is een belangrijk uitgangspunt in het taalbeleid voor een nieuw traject in het avo. Ongeacht welke keuzes er worden gemaakt voor de instructietaal en daarbij behorende examinering zal kwaliteit voorop moeten staan in de keuzes die gemaakt worden.

“Op dit moment zijn de Arubaanse vo-diploma’s gelijkwaardig aan Nederlandse vo-diploma’s en geven daardoor direct toegang tot het Nederlandse onderwijs. Om de gelijkwaardigheid van de Arubaanse diploma’s te kunnen blijven borgen dienen de onderwijsinhoud, de exameneisen en het vakkenpakket van de Arubaanse opleidingen vergelijkbaar te blijven met die van de Nederlandse opleidingen. In Nederland zijn de exameneisen reeds aangescherpt. Op Aruba werden de aanscherpings-eisen gradueel ingevoerd. Dit proces werd in augustus 2018 afgerond. Ten behoeve van de waarborging van de gelijkwaardigheid van de diploma’s zullen beide landen elkaars onderwijsvernieuwingen blijven monitoren.” (Samenwerkingsprotocol op beleidsterreinen Onderwijs, Cultuur, Wetenschap en Emancipatie tussen Aruba en Nederland, 2012.)

Het afsluiten van samenwerkingsprotocollen/onderlinge regelingen als bedoeld in artikel 38, eerste lid, van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, is een voorbeeld van hoe waarborging van kwaliteit van onderwijs gehandhaafd kan worden bij onderwijs-innovatie zoals bijvoorbeeld innovaties op het gebied van taalbeleid in het avo. Dat betekent niet dat er niet van het Nederlands onderwijssysteem afgeweken kan worden om de kwaliteit te kunnen waarborgen, maar wel dat er overleg moet plaatsvinden en onderlinge afspraken gemaakt dienen te worden.

Uitgangspunt 3: Waardering en erkenning van diploma’s nationaal en internationaal

De waardering³⁶ en erkenning³⁷ van diploma’s uitgegeven op Aruba dienen net als momenteel zowel nationaal (denk hierbij aan toegang tot lokale hogere opleidings-

³⁶ Bij diplomawaardering gaat het om een schriftelijk advies van een diplomawaarderingsinstantie over de waarde van een (buitenlands) diploma in vergelijking met een diploma van het desbetreffende land. Er kunnen geen rechten aan ontleend worden en een werkgever, onderwijsinstelling of andere derde partij beslist over toestemming om in het beroep te mogen werken of over toelating tot een opleiding.

³⁷ Bij erkenning van een diploma gaat het om het voldoen aan eisen die wettelijk vastgesteld zijn. Op Aruba worden avo diploma’s erkend die aan de eisen voldoen zoals gesteld in de landsverordening voortgezet onderwijs. In het buitenland is er sprake van erkenning van een diploma wanneer er een formele toestemming wordt gegeven voor het uitoefenen van een beroep dat wettelijk beschermd is door het desbetreffende land. In Nederland gaat het bijvoorbeeld om het beroep van arts, docent of verpleegkundige.

instituten en de arbeidsmarkt) als internationaal gelijkwaardig te blijven, ongeacht welke nieuwe trajecten in het avo ingezet worden.

Op Aruba mag de minister van Onderwijs volgens de wet afwijken van de eisen gesteld in de landsverordening voortgezet onderwijs, om een pilot te kunnen introduceren ter vernieuwing van het onderwijs. Het mag echter niet zo zijn dat het diploma dat de leerlingen aan het einde van het pilottraject ontvangen, niet erkend wordt op Aruba, omdat deze niet voldoet aan de eisen van de landsverordening. Het diploma voor het nieuwe traject moet dezelfde waarde behouden als de huidige avo diploma's, zodat de leerlingen ongestoord toegang kunnen hebben tot de arbeidsmarkt, daar conform hun behaalde diploma uitbetaald worden of kunnen doorstromen naar vervolgonderwijs. In Nederland geldt doorgaans dat de evaluaties van Nuffic (de Nederlandse organisatie voor internationalisering in onderwijs) als leidraad gelden bij de waardering van diploma's van het voortgezet en hoger onderwijs, terwijl dat voor het vmbo en het mbo de Expertisecentra Internationale Diplomawaardering SBB is. Buitenlandse diploma's en certificaten worden in Nederland dus door het Nuffic en de SBB geëvalueerd en vergeleken met de Nederlandse examens en diploma's (zie www.rijksoverheid.nl, www.nuffic.nl en idw.nl).

Door de historische banden van de Engelstalige Caribische eilanden met het Verenigd Koninkrijk wordt er op veel Caribische eilanden gewerkt met NARIC (National Recognition and Information Centre). Binnen het Koninkrijk der Nederlanden zijn er momenteel ontwikkelingen gaande op dit gebied, aangezien er op sommige eilanden (bijzondere gemeenten van Nederland) overgestapt is naar een Engelstalig onderwijssysteem met bijbehorende diploma's en certificaten.

Aangezien Aruba als zelfstandig land mag beslissen welke richting het onderwijs op gaat is het mogelijk dat andere onderwijsprogramma's met bijbehorende diploma's en certificaten (met de nodige nationale erkenning en internationale waardering) een plek binnen het onderwijslandschap krijgen.

Uitgangspunt 4: Arubaanse eigene en open instelling mondiale ontwikkelingen

In strategisch doel 4 van PEN 2030 staat omschreven dat de ontwikkeling van de 21ste-eeuwse competenties ontwikkeld dienen te worden voor een duurzame samenleving in ons land en de wereld. Meertalige vaardigheden worden als speerpunt genoemd.

Bij het leren van verschillende talen of het nou een moedertaal of vreemde taal is, is een open instelling voor mondiale ontwikkelingen een belangrijk uitgangspunt. Echter is de eerste stap het goed ontwikkelen van de kennis over zichzelf. Het volgende citaat van een schoolleider op St. Eustatius illustreert dit: "...dat kinderen eerst moeten weten wie ze zelf zijn en waar ze vandaan komen, voordat ze kunnen leren over anderen. In ieder project hanteren we de stelregel dat we eerst over onszelf praten, dan over ons eiland, dan over de regio - met ook een plek voor Holland - en pas dan over de wereld. Zo leren de scholieren de verbanden te zien."

(<https://www.trouw.nl/samenleving/zonder-nederlandse-boeken-slagen-scholieren-op-sint-eustatius-wel~a3c6f796/>)

Het waarborgen van het Arubaanse eigene in een meertalige context en open instelling voor mondiale ontwikkelingen gaan gepaard met het aanleren van meertalige vaardigheden. Aangezien in het voortgezet onderwijs er een groot scala van leergebieden zijn te identificeren, dient het leergebied van talen nader gedefinieerd te worden. Er is weinig consensus over het begrip meertaligheid. Waar de ene wetenschapper hanteert

dat iemand meertalig is wanneer deze zich verstaanbaar kan maken in meer dan één taal, hanteert de ander dat je meertalig bent wanneer je meer dan één taal op moedertaalniveau beheerst (Burkhardt Montari, Aarssen, Bos en Wagenaar, 2002). Volgens de eerste definitie zijn er veel meer mensen meertalig, dan volgens de tweede definitie. Meertaligheid bestaat uit veel aspecten en kent diverse invalshoeken, wat ervoor zorgt dat er geen eenduidige definitie is (Schaerlaekens, 2008).

In het goedgekeurde beleidsstuk *Diversificacion di idioma di instruccion den Enseñansa Primario* (DEA 2016), wordt impliciet uitgegaan van de eerste definitie waarbij iemand die zich verstaanbaar kan maken in meerdere talen als meertalig wordt beschouwd. Verder wordt in dat beleidsstuk aangegeven dat Papiamentu in onze meertalige samenleving de rol van “primus inter pares” heeft, oftewel de eerste onder zijn gelijken. Dat betekent dat alle talen dezelfde waarde hebben, maar dat het de taak is van Aruba om meer waarde te hechten aan de nationale taal en deze te ontwikkelen en te beschermen.”

Uitgangspunt 5: Autonomie

Sinds 1986 heeft Aruba een Status Aparte wat als gevolg heeft gehad dat sinds dat jaar Aruba zelf verantwoordelijk is voor het onderwijs en niet zoals voorheen afhankelijk was wat er ergens anders werd bepaald voor de inrichting van het onderwijs. In het Koninkrijksstatuut worden alle gelegenheden bepaald die op het niveau van het Koninkrijk behandeld worden (zoals bijvoorbeeld defensie). Voor alle onderwerpen die niet vermeld worden, zijn de leden van het Koninkrijk zelfstandig bevoegd (waaronder dus onderwijs en taalgebruik).

Verder zegt de Staatsregeling van Aruba (AB 1997 no. GT 1) (Grondwet) dat de deugdelijkheidseisen waaraan de scholen moeten worden vastgelegd, bij landsverordening moeten worden bepaald; taalgebruik is één van die deugdelijkheidseisen. Deze autonomie komt ook met de nodige verantwoordelijkheden. Dit is bij innovatietrajecten en wijzigen van de van oudsher vastgeroeste inrichtingen van het onderwijs duidelijk zichtbaar. Bij het inzetten van nieuw beleid over het gebruik van de instructietaal/-talen, is het uitgangspunt dat de eerder verworven autonomie gewaarborgd blijft. De situatie van Aruba kan wellicht met andere eilanden binnen het Koninkrijk of landen daarbuiten vergeleken worden, maar de situatie van het land Aruba moet altijd het perspectief blijven bij de inrichting van het onderwijs. In de praktijk kan het zo zijn dat er bepaalde vormen van inrichting makkelijker lijken vanwege verschillende aspecten zoals bijvoorbeeld schaalgrootte. Echter zal bij de implementatie blijken dat het niet toepasselijk is voor de Arubaanse situatie en dus meer negatieve effecten zal hebben binnen het onderwijs en de maatschappij als geheel.

Uitgangspunt 6: Financiële haalbaarheid

Voor het succesvol implementeren van taalbeleid in nieuwe trajecten in het avo, is de financiële haalbaarheid voor Land Aruba cruciaal. Om nieuw taalbeleid te implemente-

ren is het zoals eerder aangegeven gewenst om met pilottrajecten te starten. Dergelijke pilottrajecten zullen van de begrotingspost innovatie gefinancierd moeten worden. Dit gaat dan weer ten koste van andere mogelijke investeringen op het gebied van innovatie. Aangezien Aruba een zeer beperkt budget heeft voor innovatietrajecten, zal er een weloverwogen keuze gemaakt dienen te worden waar het geld aan besteed gaat worden. Verschillende scenario's voor taalmodellen met bijbehorende onderwijssystemen en examinering hebben verschillende prijsplaatjes. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de voordelen die deze opties voor Aruba meebrengen ten opzichte van de investering die daarmee gepaard gaat.

Uitgangspunt 7: Diversificatie

Door diversificatie wordt het mogelijk om leerlingen in het avo zich te laten ontwikkelen naar individuele behoeften, ambities en talenten (zoals gesteld in strategisch doel 1 van PEN 2030).

Bij het introduceren van diversificatie vormen pilottrajecten een belangrijk uitgangspunt. Zoals eerder aangegeven brengt de autonomie bij de inrichting van het onderwijs een grote verantwoordelijkheid met zich mee. Een theoretisch model voor innovatie in het avo eist een pilottraject om zo de implementatie op grotere schaal succesvol te laten verlopen. Het voordeel van pilottrajecten is dat er de nodige aanpassingen in het beleid aangebracht kunnen worden om zo het traject daadwerkelijk succesvol te laten verlopen en diversificatie mogelijk te maken. Gezien de strategische doelen van PEN 2030 en speerpunten zoals de ontwikkeling van meertalige vaardigheden, is diversificatie een belangrijk uitgangspunt. Indien er een keuze is tussen verschillende trajecten in het avo qua instructietaal, kan de leerling zelf beslissen welk traject beter bij hem of haar past.

Hoofdstuk 4 Maatregelen, taalmodellen en voorwaarden voor implementatie

In dit hoofdstuk wordt naar voren gebracht wat de maatregelen zouden kunnen zijn om de vijf doelen in de doelenboom³⁸ te bereiken. Daarnaast worden er verschillende scenario's naar voren gebracht, om te beoordelen via welk taalmodel alle doelen omschreven in hoofdstuk 3 het best bereikt kunnen worden, rekening houdend met de uitgangspunten. Ook wordt er aangegeven hoe het bereiken van de doelen gemeten kan worden. Als laatste onderdeel worden er voorwaarden naar voren gebracht waaraan voldaan moet worden voor een succesvolle implementatie.

4.1 Maatregelen

Maatregel 1: Wat kan er gedaan worden zodat de beheersing van de instructietaal bij de leerlingen goed is bij aanvang van het avo?

De kerndoelen Nederlands in het primair onderwijs zijn er op gericht dat leerlingen startklaar zijn voor het avo. Dat betekent op dit moment dus dat de leerlingen het Nederlands als instructietaal van het avo op een zodanig niveau zouden moeten beheersen, dat zij daar geen of weinig problemen mee ervaren. In de praktijk is dat op dit moment niet zo. Veel leerlingen hebben moeite met het Nederlands³⁹.

Ook indien er voor een andere instructietaal gekozen zou worden in het voortgezet onderwijs, de leerlingen moeten getest worden of er in die taal een achterstand blijkt te zijn. Als na de test blijkt dat 25% of meer van de leerlingen niet startklaar is in de desbetreffende taal, zou er meteen een remediëringstraject opgezet moeten worden.

Men zou zich wel kunnen afvragen of de leerlingen over het algemeen de instructietaal beter zouden beheersen indien het een andere taal betreft, zoals bijvoorbeeld het Engels of het Papiamentu. Het Engels wordt namelijk veel gebezigd onder de jeugd en het Papiamentu is de moedertaal van het grootste deel van de bevolking en de nationale en officiële taal. Er zou echter getoetst moeten worden of de beheersing van bovengenoemde talen bij de leerlingen voldoende is om deze als instructietaal in het avo te kunnen gebruiken. Er zouden aanbevelingen gedaan kunnen worden aan het primair onderwijs om de leerlingen zoveel mogelijk startklaar te krijgen voor het avo in de te gebruiken instructietaal of -talen.

Doel	Maatregel	Indicator
Beheersing instructietaal leerlingen goed bij aanvang avo	Vaststellen of er een achterstand is in het gewenste taalniveau	Test wordt bij leerlingen in augustus van het eerste schooljaar afgenomen en geanalyseerd

³⁸ Zie figuur 6, hoofdstuk 3.

³⁹ Zie hoofdstuk 1 en 2 voor meer informatie omtrent de Arubaanse taalsituatie en -problematiek.

	Indien >25% niet op het gewenste niveau, remediëringstraject opzetten	Remediëringstraject wordt na uitslag van de test (indien nodig) gepland en gedurende het eerste schooljaar uitgevoerd
	Aanbevelingen doen aan het primair onderwijs voor verbetering taalniveau	Er zijn aanbevelingen gedaan
	Bij instructietaal Nederlands: Vaststellen in hoeverre leerlingen de kerndoelen Nederlands van het primair onderwijs hebben gehaald	Test wordt afgenomen op basis van kerndoelen Nederlands
	Bij instructietaal Engels: Definiëren wat het gewenste taalniveau is. Kerndoelen in het primair onderwijs daarop afstemmen/ aanbevelingen doen aan het primair onderwijs om gewenste niveau te bereiken.	Gewenste taalniveau is gedefinieerd. Aanbevelingen zijn gedaan.
	Bij instructietaal Papiamentó: Definiëren wat het gewenste taalniveau is. Aanbevelingen doen aan het primair onderwijs om gewenste niveau te bereiken.	Gewenste taalniveau is gedefinieerd. Aanbevelingen zijn gedaan.

Maatregel 2: Wat kan er gedaan worden zodat leerlingen vaker lezen?

Het is wetenschappelijk bewezen dat lezen veel voordelen heeft voor een leerling, zowel voor de ontwikkeling van schoolse vaardigheden als voor de persoonlijke ontwikkeling. Lezen en dan vooral lezen met plezier heeft positieve effecten op onder andere de leesvaardigheid, de woordenschat en algemene kennis. Het verschil tussen lezen en lezen met plezier is dat de laatste als voordeel heeft dat de lezer meer gaat lezen als hij of zij er plezier in heeft. En dan komt de lezer in een positieve cirkel terecht, waarbij hij of zij een positieve houding ontwikkelt voor het lezen, steeds meer leest en daarbij steeds meer voordelen daarvan ondervindt.

Uit een onderzoek van Severing in 1997⁴⁰ blijkt dat leesgedrag een effect heeft op begrijpend lezen, dat één van de sterkste voorspellers is van onderwijssucces bij

⁴⁰ Zie hoofdstuk 3 (doel 2) en voetnoot 24 en 25.

leerlingen. En volgens een onderzoek van OECD in 2002⁴¹ is het zelfs zo dat lezen met plezier de belangrijkste indicator is voor het succes van een kind in de toekomst, belangrijker dus dan de sociaal-economische achtergrond van het kind.

Als lezen met plezier dermate belangrijk is voor het succes van een kind, zou het ook logisch moeten zijn dat er op school aan leesbevordering gewerkt wordt. Op dit moment wordt er vooral gelezen voor de taalvakken. Leesbevordering zou op een overkoepelende manier aangepakt moeten worden en niet alleen overgelaten moeten worden aan de taaldocenten. Daarbij zouden er op nationaal niveau richtlijnen kunnen worden opgesteld. Indien er bijvoorbeeld een staffunctionaris leesbevordering wordt aangesteld bij elk schoolbestuur, zou die dan een campagne kunnen opzetten bij de scholen die onder het desbetreffende bestuur vallen. Op die manier hebben de schoolbesturen de vrijheid om de leespromotie zelf in te vullen samen met elke school.

Voor het primair onderwijs kan er een aanbeveling gedaan worden om meer tijd te besteden aan leesbevordering en begrijpend lezen. Op dit moment valt het accent namelijk meer op technisch lezen. Ook aan de nationale bibliotheek kunnen er aanbevelingen worden gedaan, om zowel binnen als buiten de scholen aan leesbevordering te kunnen (mee)werken.

Doel	Maatregel	Indicator
Leerlingen lezen vaker	Vaststellen wat en hoe vaak leerlingen lezen	Nulmeting gedaan
	Definiëren wat en hoe vaak leerlingen zouden moeten lezen	Doelen geformuleerd
	Nationale richtlijnen opstellen	Richtlijnen opgesteld
	Staffunctionaris leespromotie instellen bij elk schoolbestuur	Staffunctionaris ingesteld
	Staffunctionaris zet campagne leespromotie op in de scholen	Campagne uitgevoerd
	Resultaat campagne meten	Meten of doelen zijn gehaald
	Aanbevelingen doen aan primair onderwijs voor leesbevordering en begrijpend lezen	Aanbevelingen gedaan
	Aanbevelingen doen aan BNA voor leesbevordering binnen en buiten scholen	Aanbevelingen gedaan

⁴¹ Bron: Research evidence on reading for pleasure. Education research team. Department for Education, May 2012 (Site: assets.publishing.service.gov.uk).

Maatregel 3: Wat kan er gedaan worden zodat de gebruikte methodes gericht zijn op lokale leerlingen in de Arubaanse context?

Op dit moment worden er nog vaak Nederlandse methodes in het Arubaanse avo gebruikt die voor moedertaalsprekers in Nederland zijn ontworpen. Daarbij is niet alleen (het niveau van) de Nederlandse taal problematisch voor Arubaanse leerlingen, maar ook de Nederlandse cultuur en de Nederlandse context.

Welke instructietaal of –talen er ook voor gekozen wordt voor het avo, het blijft van belang om rekening te houden met de context, die herkenbaar is voor Arubaanse leerlingen en die ze kunnen begrijpen.

Feit is dat schoolbesturen verantwoordelijk zijn voor de keuze van methodes voor hun scholen. De overheid zou hierbij wel richtlijnen kunnen geven waaraan schoolbesturen zich zouden moeten houden om subsidie te kunnen ontvangen. Verder zou de afdeling Curriculum Ontwikkeling (DEA) geïnstrueerd kunnen worden om gecontextualiseerde methodes te ontwikkelen of om buitenlandse methodes aan te passen. Daarbij geldt wel als voorwaarde dat de afdeling beschikt over de benodigde financiële middelen en voldoende mankracht met expertise.

Doel	Maatregel	Indicator
Gebruikte methodes gericht op lokale leerlingen in de Arubaanse context	Geef richtlijnen aan schoolbesturen v.w.b. de context bij aanschaf van methodes. Stel dit als voorwaarde voor subsidie.	Aantal gebruikte methodes die voldoen aan de richtlijnen.
	Geef opdracht aan Curriculum Ontwikkeling om eigen methodes te ontwikkelen die voldoen aan de richtlijnen	Aantal scholen dat gebruik maakt van methodes ontwikkeld door Curriculum Ontwikkeling.
	Geef opdracht aan Curriculum Ontwikkeling om (buitenlandse) methodes aan te passen zodat die voldoen aan de richtlijnen	Aantal scholen dat gebruik maakt van aangepaste methodes.

Maatregel 4: Wat kan er gedaan worden zodat docenten goed zijn opgeleid om hun vak in een voor de leerlingen vreemde taal te doceren?

Doorgaans hebben de docenten die werkzaam zijn op Aruba gestudeerd in Nederland, waarbij zij worden opgeleid om hun vak te geven in de instructietaal (het Nederlands) die voor de meeste leerlingen de moedertaal of 2^e taal is, omdat de lerarenopleidingen in Nederland gericht zijn op de taalsituatie in Nederland. Op Aruba is de situatie echter verschillend. Voor de meeste leerlingen op Aruba is het Nederlands namelijk niet de moedertaal noch de 2^e taal.

Het is dus noodzakelijk dat docenten nascholing ontvangen om zo hun vak te kunnen aanbieden met het uitgangspunt dat ze het vak doceren in een taal dat vaak voor hun zelf en in de meeste gevallen voor de leerlingen een vreemde taal is. Tijdens het programma van de lokale lerarenopleidingen kan tijdens de opleiding hier al aan gewerkt worden. Deze expertise zouden de lokale opleidingsinstituten kunnen toepassen in de nascholingstrajecten voor de docenten.

Doel	Maatregel	Indicator
Docenten zijn goed opgeleid om hun vak in een voor de leerlingen vreemde taal te doceren	Geef opdracht/aanbevelingen aan de lerarenopleidingen van IPA en UA (1 ^e en 2 ^e graad) om trainingen voor docenten op te nemen in hun vaste programma.	Opdracht/aanbeveling uitgevoerd.
	Geef opdracht (aan IPA) voor nascholing docenten (die dat niet in hun opleiding hebben gehad).	Opdracht uitgevoerd.

Hierbij moet er wel aangemerkt worden dat bovengenoemde maatregel alleen geldig is indien er wordt gekozen voor Nederlands of Engels als instructietaal, omdat deze talen voor de meeste leerlingen een vreemde taal is. Indien er gekozen zou worden voor het Papiamentu, dan is deze maatregel niet van toepassing.

Maatregel 5: Wat kan er gedaan worden zodat de beheersing van de instructietaal bij de docenten goed is?

Docenten kunnen dan wel in hun vakgebied zijn opgeleid in de gebruikte instructietaal, maar dat betekent niet automatisch dat zij de taal ook op het gewenste niveau beheersen. De taaldocenten zouden eventueel les kunnen geven in dezelfde taal die zij als vak aanbieden, maar de niet-taaldocenten zouden de instructietaal wel goed moeten beheersen op minstens B2/C1 niveau.

Hierbij zou de taalbeheersing van alle docenten getoetst moeten worden en als blijkt dat zij het niveau niet halen, zouden er cursussen aangeboden moeten worden. Als de instructietaal Nederlands is, zou eventueel de Nederlandse Taalunie een bijdrage kunnen leveren met experts of met financiële middelen, zodat docenten het certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNAVt) kunnen halen.

Als de instructietaal Engels is, is het aan te bevelen om alle docenten een training te laten volgen om het Cambridge certificaat te behalen.

Als het gaat om het Papiamentu als instructietaal, zouden de docenten ook allemaal nascholing moeten krijgen. Het is namelijk niet vanzelfsprekend dat Papiamentu sprekende leraren ook het Papiamentu op een zodanig niveau beheersen dat deze goed als instructietaal in het avo kan worden gebruikt. De nascholing zou door het IPA verzorgd kunnen worden.

Verder zouden er aanbevelingen gedaan kunnen worden aan IPA en UA om de beheersing van de instructietaal of –talen die gebruikt worden in het avo voor hun

studenten in hun vaste programma's voor lerarenopleidingen op te nemen, zodat de toekomstige leraren deze bij het afstuderen al goed beheersen.

Doel	Maatregel	Indicator
Beheersing instructietaal docenten goed	Toets de taalbeheersing van de docenten	Docenten beheersen de instructietaal op B2/C1 niveau
	Bij onvoldoende taalbeheersing, docenten taalcursussen aanbieden	Aantal docenten cursussen gevolgd
	Instructietaal Nederlands: Aanbieden cursussen met certificaat CNAVT, evt met medewerking van de Nederlandse Taalunie	Aantal docenten met certificaat CNAVT
	Instructietaal Engels: Aanbieden cursussen met Cambridge certificaat	Aantal docenten met Cambridge certificaat
	Instructietaal Papiamentu: Aanbieden cursussen Papiamentu, evt door afdeling Nascholing IPA.	Aantal docenten cursussen Papiamentu gevolgd
	Aanbevelingen doen aan IPA en UA voor opname taalbeheersing in vaste programma's leraren-opleidingen	Aanbevelingen gedaan

4.2 Taalmodellen

Om een mogelijke oplossing als pilot aan te kunnen bieden voor de verschillende taalgerelateerde problemen, wordt hieronder geïllustreerd welke taalmodellen er in dit advies worden overwogen en waarom er gekozen is voor deze drie taalmodellen. Vervolgens worden deze taalmodellen eerst beschreven en daarna beoordeeld.

	Nederlands-Engels	Nederlands als vreemde taal	Papiamentu-Engels
mavo		+	+
havo	+	+	
vwo	+	+	

De keuze voor deze drie taalmodellen heeft te maken met de instructies van Minister Lampe, waarbij de minister in het schooljaar 2019-2020 wenst te beginnen met de voorbereidingen voor implementatie van een pilottraject tweetalig onderwijs (tto) Nederlands-Engels bij Colegio San Nicolas. Schakel College zou bij voldoende financiële middelen van Land Aruba meteen kunnen beginnen met de implementatie van dit pilottraject op haar school. Het is de bedoeling dat de scholen elkaar hierbij ondersteunen.

Een ander traject dat naar voren werd gebracht door minister Lampe, maar waarvoor nog geen datum voor implementatie is genoemd, is een tweetalig traject (tto) Papiamentu-Engels voor de mavo. Hierbij werd SKAIH (Skol Avansa Integra Humanista) te Curaçao als voorbeeld genoemd. SKAIH is echter een school voor havo en vwo, maar er zou wel een vergelijkbaar taalmodel voor mavo op Aruba overwogen kunnen worden.

Het derde taalmodel wordt naar voren gebracht voor het geval er na alle overwegingen toch gekozen wordt voor het Nederlands als instructietaal. Het Nederlands blijven aanbieden in het Arubaans gesubsidieerd onderwijssysteem alsof het de moedertaal van de leerlingen is in een Nederlandse context, is een probleem en een ongewenste situatie voor de toekomst. Minister Lampe heeft op dit gebied in februari 2019 een “Intentieverklaring Nederlands als Vreemde Taal” ondertekend met de Nederlandse Taalunie, samen met de ministers van Onderwijs van Sint-Maarten, Curaçao en Nederland, om “...samenwerking te bevorderen en te faciliteren op het gebied van het onderwijs van Nederlands als Vreemde Taal (als vak of als instructietaal) met het oog op een kwalitatief goed onderwijsaanbod en daarmee een optimale taalontwikkeling van de leerlingen in de Caribische meertalige context” (artikel 1, lid 1).

Taalmodel 1: Nederlands-Engels

Dit traject is een aangepast model van het tweetalig onderwijs (tto) Nederlands-Engels van Nederland. In Nederland krijgen de leerlingen namelijk wel bepaalde vakken in het Engels aangeboden, maar moeten zij volgens de wet aan het einde van het avo vervolgens toch de eindexamens in het Nederlands afleggen. Dit is voor de meeste Arubaanse leerlingen geen goede oplossing, omdat het Nederlands nu al een struikelblok vormt en dit door het Nederlands tto-model niet verholpen wordt. In dit aangepast traject “TTO-Aruba Nederlands-Engels” krijgen de leerlingen in de ciclo basico van havo/vwo een tweetalige opleiding Nederlands-Engels, vergelijkbaar met het tto-model van Nederland⁴². Er zijn meer dan 130 tto-scholen aangesloten bij het tto-netwerk, waarbij er wordt samengewerkt. Vanaf leerjaar 3 kunnen de leerlingen kiezen of zij een Engeltalige CXC (Caribbean Examinations Council) curriculum volgen of het Nederlandstalige curriculum. Voor de leerlingen die het Engeltalige traject volgen, gaat het om een C-SEC curriculum dat vergelijkbaar is met de havo, of een CAPE curriculum dat vergelijkbaar is met vwo. Het Engeltalige traject wordt afgesloten met respectievelijk een C-SEC examen of een CAPE examen. Bij de Nederlandstalige opleiding blijven de huidige examens van kracht. Op deze manier wordt er rekening gehouden met de beste keuze voor elke student.

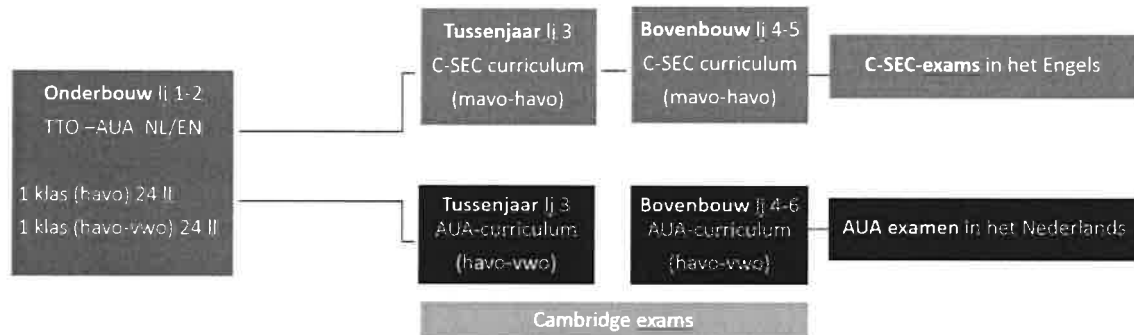
De keuze voor de ene of de andere instructietaal betekent echter niet dat de andere taal helemaal wegvalt; die blijft namelijk als vak wel verplicht. Een leerling die bijvoorbeeld kiest voor een Engeltalig traject, zal in de bovenbouw naast het vak Engels ook het vak Nederlands en het vak Papiamentu als verplichte talen aangeboden krijgen en een eventuele vierde taal in het profiel blijft optioneel. Zo blijven alle genoemde talen ook verplicht bij de keuze voor een Nederlandstalig traject.⁴³ In de taalvakken Engels,

⁴² Volgens de standaard van dit tto-model wordt minimaal de helft van de vakken in het Engels gegeven en de andere helft in het Nederlands. Zie www.nuffc.nl voor meer informatie over tto in Nederland.

⁴³ Zie hoofdstuk 3: Waarom meerdere talen in de onderbouw en bovenbouw?

respectievelijk Nederlands, dient er extra ondersteuning aan de leerlingen gegeven te worden om de taal als instructietaal succesvol te kunnen gebruiken in het gekozen traject.

Figuur 11 Taalmodel TTO Aruba Nederlands-Engels. Bron: Projectdossier de Schakel College maart 2019

Voor meer informatie over CXC wordt verwezen naar het CXC rapport: "Advies CXC-examens in het Algemeen Vormend Voortgezet Onderwijs (AVO)", Departamento di Enseñansa Aruba, april 2019.

CLIL

In het tto wordt er standaard gebruik gemaakt van CLIL. CLIL is een acroniem voor **Content Language Integrated Learning**. Dit is een onderwijsvorm waarbij vakvakken in een andere taal dan de instructietaal, i.c. Nederlands, gegeven worden. Diezelfde vakken worden uiteraard ook getoetst in deze taal.

Men kan CLIL vergelijken met immersie-onderwijs of inhoudsgerichte taallessen, namelijk content-based language learning. Maar toch zijn er belangrijke verschillen. Wat CLIL onderscheidt van inhoudsgerichte taallessen is dat CLIL dubbele doelstellingen heeft. Niet alleen de vakinhouden zijn essentieel maar ook de *taalvaardigheid* tijdens de lessen. Deze taal wordt ingeoeft aan de hand van taalgerichte taken en opdrachten.

De taal die gebruikt wordt tijdens de lessen is uiteraard niet alleen de dagelijkse taal. Mocht het vak wiskunde deel uitmaken van het CLIL-project, dan worden specifieke termen in die taal ook aangeleerd. Ook de inzetbare schooltaal die de leerlingen nodig hebben om de theorie en praktijk van de vakken in de instructietaal te verstaan, wordt geoefend en bijgebracht.

Wat van groot belang is voor een CLIL-leraar, is dat hij de leerlingen ondersteunt bij het leren van de taal. Daarom is het ook van groot belang dat de leerkracht de taal heel goed beheerst" (<https://cliltaalgids.wordpress.com/wat-is-clil/>)

Wat is Content and Language integrated Learning (CLIL)?

"De didactiek waarop het tweetalig onderwijs (tto) gebaseerd is, heet CLIL: Content and Language Integrated Learning. Laten we eens kijken naar de veelgebruikte definitie van Coyle, Hood en Marsh (2010, p. 1):

Content and Language Integrated Learning is a dual-focused educational approach in which an additional language is used for the learning and teaching of both content and language. That is, in the teaching and learning process, there is a focus not only on content, and not only on language. Each is interwoven, even if the emphasis is greater on one or the other at a given time."

(<http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltm/article/viewFile/559/551>)

Essentieel is dat deze taal een nadrukkelijke plek heeft in het onderwijsprogramma: niet alleen als taal om geleerd te worden tijdens de taallessen, maar juist als taal om mee te leren tijdens de vaklessen en op andere momenten in het onderwijs. CLIL bestaat internationaal in vele vormen. Soms wordt de term tweetalig onderwijs of bilingual education gebruikt, soms immersion education. Immersie- of onderdompelingsonderwijs is historisch en wereldwijd eerder regel dan uitzondering: er zijn veel meer kinderen die onderwijs krijgen in een tweede taal dan in hun moedertaal. Maar bewuste keuzemogelijkheden om onderwijs in een vreemde taal te volgen zijn veel minder wijdverbreid, en specifieke didactieken die aandacht besteden aan taal- en vakontwikkeling, zijn van recente datum (de Graaff, R. 2013).

Er bestaat ook een aangepaste definitie van CLIL ontwikkeld door Prof. R. de Graaff namelijk: "CLIL is a dual-focused educational approach with an additional focus on language for the learning and teaching of content, which also supports language learning". Dan is niet zozeer iedere docent een taaldocent, maar wel iedere docent een CLIL-docent. Ook iedere moedertaal- of vreemdetaaldocent, als we ons kunnen vinden in de volgende formulering: Language teaching is a dual-focused educational approach with an additional focus on content for the learning and teaching of language, which also supports content learning. Taalvaardigheid kun je immers niet ontwikkelen zonder inhoud om je te motiveren en om over te communiceren, of dat nu je dagelijks leven is, literatuur, grammatica, cultuur, actualiteit, of onderwerpen uit andere schoolvakken. (de Graaff, 2013)

TTO-concept

Tto laat zich het beste als volgt omschrijven:

"Het tweetalig onderwijs levert leerlingen af die zich thuis voelen in de wereld. Ze bewegen zich gemakkelijk in een interculturele en/of internationale context, zowel dicht bij huis als verder weg. Ze spreken uitstekend Engels en kunnen daarin vrijwel net zo goed communiceren als in hun moedertaal. De leerlingen zijn betrokken bij de wereld en nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen handelen. Ze zijn zich bewust van andere opvattingen en culturen, en ze staan ervoor open. Ze gaan actief op zoek naar verschillende perspectieven op maatschappelijke vraagstukken, kunnen erop reflecteren en ervan leren (cognitieve flexibiliteit)"

(<https://www.nuffic.nl/onderwerpen/tweetalig-onderwijs-20-vernieuwing-over-de-hele-linie/>)

De drie pijlers waarop het beschreven profiel is gestoeld zijn:

- *Taalvaardigheid Engels op een hoog niveau (aantoonbaar en merkbaar)*
- *Wereldburgerschap (aantoonbaar en merkbaar)*
- *Persoonsontwikkeling (merkbaar)*

Sommige resultaten zijn aantoonbaar of merkbaar, andere leveren formeel meetbare resultaten op.

Taalmodel 2: Nederlands als vreemde taal

In deze pilot blijft de huidige formele instructietaal, het Nederlands, in het avo gehandhaafd, maar wordt deze op een andere manier aangeboden, rekening houdend met het feit dat het Nederlands op Aruba voor de meeste leerlingen een vreemde taal is. Zoals in hoofdstuk 2 werd aangegeven, is het huidige Arubaanse onderwijssysteem vrijwel een kopie van het Nederlandse onderwijssysteem en wordt er niet voldoende rekening gehouden met de behoeften vanuit de Arubaanse situatie. De meeste methodes en examens worden in Nederland ontworpen voor Nederlandstalige leerlingen in de Nederlandse context en de docenten worden opgeleid om les te geven aan moedertaalsprekers Nederlands. Het leren van en in een vreemde taal vergt echter een andere didactische aanpak.

Dit houdt in dus in dat alle avo-docenten, zowel taaldocenten als vakdocenten, getraind worden om daar tijdens het lesgeven rekening mee te houden, dat de docenten gebruik maken van gecontextualiseerde methoden in de klas en dat alle docenten het Nederlands beheersen op minstens B2/C1 niveau.

In februari 2019 hebben de minister van Onderwijs van Aruba en de Taalunie een raamovereenkomst getekend op het gebied van de Nederlandse taal in een meertalige omgeving. Daarin neemt de samenwerking op het gebied van het onderwijs in en van Nederlands als vreemde taal (NVT) een centrale plaats in. De volgende afspraken daarover hebben te maken met het avo:

- Deelname aan het netwerk Onderwijs Nederlands als Vreemde Taal tussen de eilanden.
- Een voorbereidend traject ontwikkelen voor deelname aan een Nederlandstalige vervolgopleiding in Europees Nederland, Vlaanderen, of in het Caribisch gebied.
- Uitwisseling van regionaal NVT-materiaal en -expertise binnen het NVT-platform en -netwerk.
- Een leerlijn ontwikkelen, specifiek voor NVT in de Nederlands-Caribische context van groep 1 tot aan havo/vwo 5/6.
- Toetsen, toetsevaluaties en examens voor NVT ontwikkelen.
- Diagnostische evaluaties ontwikkelen voor leerlingen aan het eind van het primair onderwijs en halverwege het voortgezet onderwijs.
- Een online cursus taalvaardigheid ontwikkelen (in samenwerking met IPA) voor NVT-leerkrachten op B2/C1-niveau, mede in het kader van een Bachelor NVT in oprichting.
- Een trainingstraject voor NVT-experts.
- Didactiekmodules ontwikkelen voor taal- en vakdocenten.

- Profiel NVT-docent ontwikkelen.
- Indien gewenst, samenwerking bij de ontwikkeling van schooltaalbeleid NVT.
- Informatiecampagne opzetten over de mogelijkheden die het Nederlands biedt voor leerlingen in het Caribisch gebied.⁴⁴

In februari 2019 is er door Minister Lampe ook een Intentieverklaring Nederlands als Vreemde Taal ondertekend met de Nederlandse Taalunie, samen met de ministers van Onderwijs van Sint-Maarten, Curaçao en Nederland, om samenwerking te bevorderen en te faciliteren op dat gebied. Sinds enige tijd ligt er namelijk meer nadruk op ondersteuning en samenwerking op het gebied van de Nederlandse taal in een meertalige omgeving.

In de Intentieverklaring staan onder meer de volgende punten opgenomen:

- Uitwisseling van informatie.
- Professionalisering van nieuwe en zittende leerkrachten.
- Het organiseren van gezamenlijke conferenties en bij- en nascholing expertise NVT.
- Gemeenschappelijke onderzoeksprojecten.

Om bovenstaande punten te bereiken is er een gezamenlijk NVT netwerk opgezet met als doel het borgen en uitwisselen van materiaal en expertise via bijeenkomsten en een digitaal platform. In augustus 2017 is door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen van Nederland tijdelijk aanvullende financiële ondersteuning aan de Taalunie toegekend ten behoeve van extra werkzaamheden die nodig zijn voor de bestendiging van de transitie van Nederlands als moedertaal naar Nederlands als vreemde taal en een duurzame infrastructuur voor NVT in het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden.⁴⁵

Taalmodel 3: Papiamento-Engels

In de pilot Papiamento-Engels voor de mavo is er sprake van tweetalig onderwijs, waarbij er gebruik gemaakt wordt van het tto-model van Nederland, maar waarbij het Nederlands vervangen wordt door het Papiamento. De helft van de vakken wordt dus in het Engels aangeboden en de andere helft in het Papiamento. Het Nederlands wordt als vak aangeboden en leerlingen die door willen stromen naar vervolgonderwijs (havo of EPI) in het Nederlands kunnen een extra traject volgen, zoals het CNAVT traject (Certificaat Nederlands als Vreemde Taal).

In tegenstelling tot het tweetalig traject Nederlands-Engels, waarbij leerlingen in het 3^e leerjaar kunnen kiezen of zij een vervolgtraject ingaan in het Nederlands of in het Engels, gaat het hier om een volledig tweetalig traject Papiamento-Engels, waarbij ook in twee talen examens worden afgenomen.

Leerlingen kunnen na de basiscyclus of na het 3^e jaar het CCSLC examen maken. CCSLC is het driejarige onderbouwdeel van het CXC Onderwijsprogramma.⁴⁶ CCSLC

⁴⁴ www.taalunieversum.org/inhoud/caribisch-gebied-en-suriname/achtergrondinformatie

⁴⁵ www.ea.aw/pages/intentieverklaring-nederlands-als-vreemde-taal-pdf/

⁴⁶ Voor meer informatie over het CXC systeem wordt verwezen naar www.cxc.org. Zie ook het rapport "Advies CXC-examens als alternatieve examens in het AVO", DEA, april 2019.

staat voor Caribbean Certificate of Secondary Level Competence. Leerlingen stromen vanaf de basisschool het CCSLC programma in. Het CCSLC programma omvat zowel "Academic" als beroepsonderwijs componenten.⁴⁷ De leerlingen moeten binnen maximaal 3 jaar minstens 5 vakken met succes hebben afgerond. Aan het eind van de mavo kunnen de leerlingen zowel Arubaanse als CXC examens afleggen. De huidige lokaal vervaardigde examens zouden eventueel naar het Papiamentto vertaald kunnen worden en de andere vakken zouden kunnen worden afgesloten met CXC examens. De leerlingen ontvangen een Arubaans diploma.

Net zoals bij het "TTO-Aruba Nederlands-Engels", wordt er bij het "TTO-Aruba Papiamentto-Engels" gebruik gemaakt van het tto-concept, waarbij leerlingen worden afgeleverd die zich gemakkelijk bewegen in een interculturele en/of internationale context, zowel dicht bij huis als verder weg. Ze spreken uitstekend Engels en kunnen daarin vrijwel net zo goed communiceren als in hun moedertaal.

Ook in het tweetalig onderwijs Papiamentto-Engels zal er gebruik worden gemaakt van CLIL, de didactiek waarop het tweetalig onderwijs (tto) gebaseerd is. CLIL staat voor Content and Language Integrated Learning. Dit is een onderwijsvorm waarbij taal een nadrukkelijke plek heeft in het onderwijsprogramma: niet alleen als taal om geleerd te worden tijdens de taallessen, maar juist als taal om mee te leren tijdens de vaklessen en op andere momenten in het onderwijs.

Beoordeling taalmodellen: Voor- en nadelen

Hieronder volgt een schematisch overzicht van de voor- en nadelen van elk van de hierboven beschreven taalmodellen:

Nederlands-Engels	Voordeel	Nadeel
Tweetaligheid	Het Engels kan een voordeel zijn t.o.v. het Nederlands voor de leerlingen die het Engels beter beheersen	Voor de leerlingen die noch het Nederlands noch het Engels beheersen wordt het een groter probleem, omdat zij beide talen op moeten krikken
	De leerling kan na de basiscyclus kiezen in welke van de 2 talen hij of zij verder gaat en examen doet	De leerling moet al vroeg een keuze maken, terwijl hij of zij misschien nog niet weet wat of waar hij/zij gaat studeren
	Ontwikkeling meertalige vaardigheden	In de bovenbouw moet de schooltaal en moeten de vaktermen die in de ene taal in de basiscyclus zijn aangeleerd in de andere taal aangeleerd worden
Nederlands	De leerling kan kiezen om na de basiscyclus in het huidige Nederlandse systeem verder te gaan	De problemen rond het Nederlands wordt voor de meeste leerlingen niet opgelost en misschien juist

⁴⁷ <https://www.rijksdienstcn.com/onderwijs-cultuur-wetenschap/ouders-leerlingen/cxc-onderwijssysteem>

		verergerd doordat er minder contacturen zijn in het Nederlands in de basiscyclus
Engels	De leerling wordt beter voorbereid op een eventuele vervolgstudie in het Engels	Het traject in het Engels wordt in het CXC systeem aangeboden. Daarbij is het CAPE traject nog niet officieel door het Nuffic geëvalueerd als gelijkwaardig met het vwo
	Er kan gebruik gemaakt worden van het CXC systeem dat een andere onderwijsvorm is, maar wel erkend. Meer keuze voor de leerling	Het kost geld om de docenten te trainen (taalbeheersing en aanpak), om gebruik te kunnen maken van de diensten van CXC (CITO examens zijn gratis) en om materiaal te ontwikkelen of aan te passen

Nederlands als vreemde taal	Voordeel	Nadeel
	Deze aanpak met Nederlands als instructietaal zal beter werken dan de huidige situatie voor alle leerlingen die het Nederlands niet als moedertaal hebben en misschien zelfs voor leerlingen waarvan het Nederlands wel de moedertaal is, maar die op Aruba zijn geboren of opgegroeid en de Nederlandse context niet kennen	Er zou geïnvesteerd moeten worden om alle docenten continu te blijven trainen, alle methodes te contextualiseren en de CITO examens aan te passen. De NVT aanpak kan wel in de lokale lerarenopleidingen opgenomen worden, maar de meeste toekomstige leraren in het avo blijven toch hun opleiding in het buitenland volgen
	De minister heeft op dit gebied overeenkomsten gesloten met de Taalunie voor samenwerking	De Taalunie draagt bij met expertise en het opzetten van een infrastructuur, maar heeft een beperkt budget. Land Aruba is zelf verantwoordelijk voor de financiën.

Papiamentu-Engels	Voordeel	Nadeel
Tweetaligheid	Het Papiamentu en het Engels zijn talen die de meeste leerlingen beter	Er zou geen gebruik meer gemaakt kunnen worden van de gratis CITO

	beheersen dan het Nederlands	examens, maar wel betaald moeten worden voor CXC examens en geïnvesteerd moeten worden in vertalingen van examens naar het Papiamentu.
	Goede balans tussen het Arubaans eigene en open staan voor mondiale ontwikkelingen (PEN 2030)	Geen buitenlandse waardering van het mavo diploma
	Ontwikkeling meertalige vaardigheden	Het Engels zou door zijn sterke status en positie het Papiamentu kunnen domineren
Papiamentu	Het Papiamentu is in de praktijk al vaak, (maar niet officieel) de instructietaal op de mavo scholen	De toetsing, de methodes en examens in het Papiamentu zouden lokaal ontwikkeld of vertaald en/of aangepast moeten worden. Docenten zouden getraind moeten worden en er moet geïnvesteerd worden in extra mankracht voor de ontwikkeling van het curriculum en de examens
Engels	De leerling wordt beter voorbereid op een vervolgopleiding in het Engels	Het kost geld om de docenten te trainen (taalbeheersing en aanpak), om gebruik te kunnen maken van de diensten van CXC en om materiaal te ontwikkelen of aan te passen
	Er kan gebruik gemaakt worden van het CXC systeem dat een andere onderwijsvorm is, maar wel erkend. Meer keuze voor de leerling	

Beoordeling van elk model met betrekking tot de uitgangspunten

- Gelijke toegang: Bij elk model is er sprake van meer gelijke toegang vergeleken met de huidige situatie. Bij het tto Nederlands-Engels kunnen de leerlingen aan het einde van de basiscyclus kiezen welk systeem of instructietaal beter bij hun past. Bij het model Nederlands als Vreemde Taal wordt in alle vakken rekening gehouden met het feit dat het Nederlands een vreemde taal is voor de meeste leerlingen en wordt de didactiek Nederlands als Vreemde Taal toegepast in de lessen, in het materiaal en in de examens. En bij het tto Papiamentu-Engels wordt er gebruik gemaakt van de moedertaal van de meeste leerlingen, gecombineerd met het Engels, dat door de meeste leerlingen beter wordt beheerst dan het Nederlands.
- Kwaliteitswaarborging: Voor wat betreft het huidige Nederlandstalig onderwijs in het avo worden er op regelmatige basis samenwerkingsprotocollen met Nederland ondertekend om de gelijkwaardigheid van diploma's vast te leggen en dus de kwaliteit op die manier te waarborgen. Er zijn echter ook andere manieren om de kwaliteit te waarborgen, namelijk door de gewenste basiskwaliteit vast te leggen in de wet. In de landsverordening voortgezet onderwijs van 2014 staat vastgelegd wat voor types voortgezet onderwijs er op Aruba zijn en hoe die worden ingericht. Bij veranderingen hierin dient dit ook in de wet aangepast te worden⁴⁸. Het is de verantwoordelijkheid van land Aruba om de gewenste kwaliteit wel of niet in de wet vast te leggen. De Arubaanse Dienst Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de basiskwaliteit die in de wet staat vastgelegd. Een bijkomende mogelijkheid om de kwaliteit in het onderwijs te waarborgen is via het vastleggen van beroepsstandaarden voor lerarenopleiders. Lerarenopleiders spelen namelijk een belangrijke rol bij het realiseren van kwaliteit in lerarenopleidingen. Daarbij zouden er criteria moeten worden vastgelegd voor lerarenopleiders, die getoetst worden om het niveau en de kwaliteit te waarborgen. Voor wat betreft het tto is Nuffic de officiële instantie die zorgt voor kwaliteitswaarborging. Een gecertificeerde tto-school voldoet aan de kwaliteitsstandaard van tweetalig onderwijs en heeft de visitatie door het Nuffic daarvoor succesvol afgesloten. De kwaliteitsstandaard van tweetalig onderwijs waarborgt de kwaliteit en vormt de belangrijkste leidraad voor beginnende en gevorderde tto-scholen. Het Nuffic heeft deze standaard ontwikkeld samen met het netwerk tto. Natuurlijk moet daarnaast de Arubaanse onderwijsinspectie er ook op blijven toezien dat de wet ook in het tto wordt nageleefd. Voor wat betreft het CXC kunnen er ook op Koninkrijksniveau afspraken worden gemaakt voor de kwaliteitswaarborging, aangezien enkele Caribisch Nederlandse eilanden al zijn overgestapt naar het CXC systeem. Voor alle systemen geldt dat de gewenste basiskwaliteit in de wet dient te worden vastgelegd, zodat daarop kan worden toegezien door de Arubaanse onderwijsinspectie.

⁴⁸ Bij een pilot kan er met toestemming van de minister afgeweken worden van de wet.

- Waardering en erkenning diploma's nationaal en internationaal: Het tweetalig Nederlands-Engels traject wordt afgesloten met twee mogelijke trajecten en examens: het huidige Nederlandse havo en vwo traject dat door Nederland als gelijkwaardig wordt beschouwd met het Nederlandse diploma of met een Engelstalig C-SEC curriculum dat door het Nuffic wordt gewaardeerd als vergelijkbaar met de havo. Bij het model Nederlands als Vreemde Taal worden er geen problemen verwacht voor de gelijkwaardigheid van het diploma, aangezien daar al afspraken over zijn gemaakt in de Intentieverklaring NVT met het Ministerie van Onderwijs van Nederland. Het is wel aan te bevelen de afspraken vast te leggen in het samenwerkingsprotocol op het gebied van onderwijs. Het Papiamento-Engels traject voor de mavo wordt wellicht niet internationaal als gelijkwaardig geëvalueerd, maar vanuit deze onderwijsvorm vindt er meestal ook geen doorstroming plaats naar het buitenland. Leerlingen stromen meestal door naar het EPI of naar de havo of komen terecht op de Arubaanse arbeidsmarkt. Zolang de kwaliteit en de doorstroom naar hogere onderwijsvormen gewaarborgd wordt en het diploma wordt erkend door de Arubaanse arbeidsmarkt, hoeft dit geen probleem te zijn. Indien gewenst kan er op termijn worden onderhandeld om toch het diploma een internationale waardering te geven.
- Arubaans eigene en mondiale ontwikkeling: Het tweetalig traject Papiamento-Engels is het beste model voor wat betreft dit uitgangspunt. Maar ook de andere modellen houden rekening met dit uitgangspunt, aangezien er in het Nederlands-Engels model sprake is van tweetaligheid, dat een deel van de Arubaanse meertaligheid weerspiegelt en bovendien met het Engels openstaat voor mondiale ontwikkelingen, terwijl er in het model Nederlands als Vreemde Taal ook rekening wordt gehouden met het feit dat het Nederlands een rol speelt in de Arubaanse samenleving (en in die zin het "Arubaans eigene") en in verdere studie (open voor mondiale ontwikkeling), maar tegelijkertijd een vreemde taal is voor de meeste leerlingen (ook in die zin "Arubaans eigene").
- Autonomie: In alle gevallen is er sprake van autonomie, omdat Land Aruba uiteindelijk verantwoordelijk is voor haar eigen onderwijs. Echter is Aruba wel in bepaalde mate afhankelijk van Nederland voor wat betreft onderwijs in het Nederlands (het Nederlands tto traject en NVT), omdat dit onderwijssysteem is afgestemd op het Nederlands onderwijssysteem om de gelijkwaardigheid van diploma's te garanderen. Als er gekozen wordt voor Engels als instructietaal in het CXC systeem, is men afhankelijk van het CXC voor examens en voor de internationale erkenning.
- Financiële haalbaarheid: Bij alle modellen is er sprake van investering in aanschaf, ontwikkeling, vertaling en/of aanpassing van materiaal en van examens en training van docenten. Men zou moeten overwegen wat de kosten zijn ten opzichte van de baten. Gezien de financieel-economische situatie van Aruba, zou het kostenbesparend kunnen zijn om samen met de andere eilanden in het Koninkrijk samen te werken, bijvoorbeeld bij het onderhandelen van de prijzen van CXC examens. Als een groter aantal leerlingen examens aflegt, zou dit de kosten kunnen drukken per leerling.

- Diversificatie: Indien er gewerkt wordt met pilots voor wat betreft andere instructietaalen, andere onderwijsvormen en een andere didactische aanpak, is er sprake van diversificatie. Er moet gekeken worden of in de toekomst de pilottrajecten omgezet kunnen worden naar vaste programma's, zodat leerlingen meer keuze hebben om zich volgens hun eigen mogelijkheden, wensen en talenten optimaal te kunnen ontwikkelen.

4.3 Voorwaarden voor implementatie

Hieronder volgt een schematisch overzicht van de voorwaarden voor implementatie van de maatregelen, taalvakken en taalmodellen ten behoeven van het taalbeleid voor het nieuw traject in het avo. Daarnaast wordt ook een leerrijke omgeving beschreven als voorwaarde voor implementatie. Dit staat namelijk opgenomen in de centrale vraag van dit advies: "Hoe kan taalbeleid voor een nieuw pilottraject in het avo bijdragen tot het bereiken van de missie van het onderwijs zoals beschreven in PEN 2030, waarin de lerende een *leerrijke omgeving* aangeboden wordt, waarin het Arubaans eigene gecombineerd wordt met een open instelling voor mondiale ontwikkelingen?"

Onderwerp	Voorwaarden voor implementatie
Beheersing instructietaal leerlingen goed bij aanvang avo	Voldoende mankracht en financiële middelen beschikbaar om noodzakelijke maatregelen uit te voeren
Leerlingen lezen vaker	Staffunctionaris leesbevordering instellen bij elk schoolbestuur. Voldoende financiële middelen beschikbaar stellen
Gebruikte methodes gericht op lokale leerlingen in de Arubaanse context	Voldoende mankracht en financiële middelen ter beschikking stellen van de afdeling Curriculum Ontwikkeling
Docenten zijn goed opgeleid om hun vak in een voor de leerlingen vreemde taal te doceren	Beleidslijnen uitschrijven en voldoende middelen beschikbaar stellen voor uitvoering maatregelen bij lerarenopleidingen op Aruba
Beheersing instructietaal docenten goed	Voldoende middelen beschikbaar stellen voor training docenten
Ontwikkeling meertalige vaardigheden taalvakken	Voldoende middelen beschikbaar stellen voor vastlegging gewenste minimum- en streefniveaus van de verschillende talen en vaardigheden. Beleidsmedewerker primair onderwijs aanstellen. Voldoende leerkrachten aanstellen voor implementatie taalvakken primair onderwijs
Papiamentu (vak en/of instructietaal)	Voldoende mankracht en financiële middelen beschikbaar stellen voor ontwikkeling, aanpassing en/of vertaling van materiaal bij de afdeling Curriculum Ontwikkeling en van examens bij Examenbureau. Het ontwikkelen van

	vaktermen. Een taalinstituut oprichten voor taalkundige en beleidsmatige werkzaamheden op het gebied van het Papiamentu (bv voor ontwikkelen woordenboeken en ander referentiemateriaal). Training van docenten.
Invoering taalmodel(len)	Projectleider beschikbaar stellen en voldoende financiële middelen voor materiaal, examens en trainingen. Plan voor Leerstof en Toetsing moet volgens de wet vóór 15 april 2020 zijn vastgelegd voor het schooljaar 2020-2021, de inspecteur gehoord.
Invoering CXC	Benaderen CXC, onderzoeken exacte implicaties overstappen CXC systeem en financieel prijskaartje.
Invoering TTO	Benaderen Nuffic en onderzoeken mogelijkheden aansluiting netwerk
Invoering pilot	Toestemming minister van Onderwijs voor afwijking landsverordening. Bij omzetting pilot naar een vast programma, dient de landsverordening voortgezet onderwijs te worden vernieuwd.

Leerrijke omgeving

Gezien de missie van het onderwijs, zoals beschreven in PEN 2030, waarin de lerende een leerrijke omgeving aangeboden wordt, is een leerrijke omgeving tevens ook een voorwaarde voor implementatie van taalbeleid voor een nieuw traject in het AVO.

Een leerrijke omgeving biedt de leerling de mogelijkheid volgens zijn/haar individuele leerbehoeften, ambities en talenten te ontwikkelen. Dit betekent dat er binnen het voortgezet onderwijs verschillende trajecten toegankelijk moeten zijn om dergelijke ontwikkeling te faciliteren. Het veranderen van een instructietaal heeft vaak als gevolg dat het onderwijssysteem ook aangepast dient te worden om een leerrijke omgeving te creëren voor de leerling.

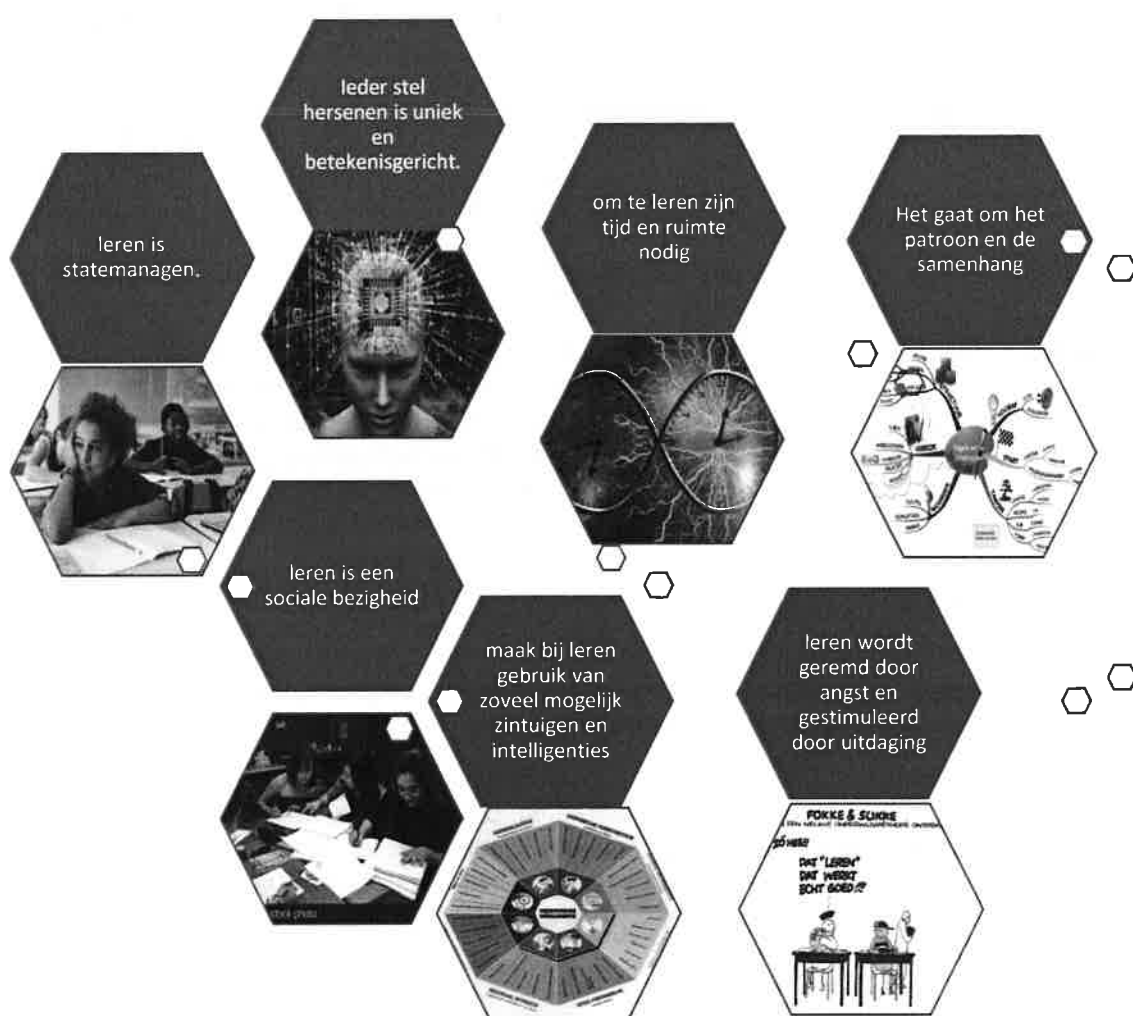
Wat houdt een leerrijke omgeving in?

Om tot een leerrijke omgeving te komen moet aan een drietal aspecten gewerkt worden: de omgeving zelf, de lerende en de leraar. (Monique Gardien (MHR) en Nora Booi (KPC Groep), 2006)

Er zijn verschillende principes bij het ontwikkelen van een leerrijke omgeving⁴⁹. Zie figuur 12 voor een schematische weergave van deze principes.

Volgens de genoemde principes van een leerrijke omgeving is taal een heel goed middel om bij te dragen aan de bewerkstelling van dergelijke leerrijke omgeving. Taal kan in het onderwijs verschillende functies hebben. Taal kan als **doel** dienen (het leren van een taal als vak) en taal kan ook een **middel** zijn om andere vakken te leren.

Figuur 12 Principes van leerrijke omgeving

⁴⁹ Publicatie ' 7 principes voor een rijke leeromgeving' KPC-Groep, 2006.

Hoofdstuk 5 Conclusie en Aanbevelingen

5.1 Conclusie

Bij aanvang van dit advies hebben we de volgende centrale vraag gesteld:

Centrale vraag

Hoe kan taalbeleid voor een nieuw pilottraject in het avo bijdragen tot het bereiken van de missie van het onderwijs zoals beschreven in PEN 2030, waarin de lerende een leerrijke omgeving aangeboden wordt, waarin het Arubaanse eigene gecombineerd wordt met een open instelling voor mondiale ontwikkelingen?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is in dit advies de problematiek op het gebied van taal in het voortgezet onderwijs uitgebreid beschreven. Daarna zijn de problemen omgezet in doelen die men wil bereiken om de genoemde problemen op te lossen. Een aanvullend doel, zowel voor de taalvakken als voor de instructietaal of –talen is het ontwikkelen van meertalige vaardigheden. Dit doel is een speerpunt van PEN 2030 en levert een bijdrage aan zowel de strategische doelen van PEN 2030 (onderwijsbeleid) als aan doelstellingen op het gebied van nationaal taalbeleid, die naar voren werden gebracht in Nos Aruba 2025 (National Integrated Strategic Plan).

Naast de doelen zijn er ook uitgangspunten geformuleerd waarmee rekening dient te worden gehouden bij het formuleren van het taalbeleid. Vervolgens zijn er maatregelen beschreven die genomen moeten worden om de taalgerelateerde problemen op te lossen en de gestelde doelen te bereiken. Er zijn drie verschillende taalmodellen beschreven en beoordeeld en er is aangegeven wat de voorwaarden zijn voor implementatie.

Op basis van het voorgaande kan het volgende geconcludeerd worden:

- Een tweetalig model draagt beter bij aan de ontwikkeling van meertalige vaardigheden dan een eentalig model.
- Het Nederlands moet een rol blijven spelen in het onderwijs. Deze dient echter als vreemde taal aangeboden te worden en mag geen struikelblok vormen voor de leerlingen om studiesucces te bereiken.
- Er moeten taalkundige werkzaamheden plaatsvinden op het gebied van het Papiamentu om deze in de toekomst een belangrijkere rol te geven in het onderwijs. Daartoe moet een taal instituut worden opgericht.
- Het Engels speelt een steeds grotere rol in het hoger onderwijs. Daarmee moet rekening gehouden worden in Engels als vak of Engels als instructietaal.

- De beheersing van de talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans kan op een hoger niveau gebracht worden door deze in het primair onderwijs aan te bieden en hierop voort te bouwen in het avo door middel van een andere aanpak.
- Een verandering van instructietaal betekent een verandering in het onderwijsstelsel. Dit vergt een goede voorbereiding en de beschikbaarheid over voldoende middelen voor implementatie, zowel mankracht met expertise als financiële middelen.
- Voor een succesvol taalbeleid moet niet alleen uitgegaan worden van de instructietaal en de taalvakken, maar moet er rekening gehouden worden met de uitvoering van alle maatregelen genoemd in hoofdstuk 4, zoals trainingen van docenten, gecontextualiseerd materiaal en leesbevordering. Leesbevordering is van essentieel belang voor het studiesucces van leerlingen.
- Het is de verantwoordelijkheid van Land Aruba om een beslissing te nemen over de beste keuze voor het Arubaans onderwijssysteem dat aangepast is aan de Arubaanse behoeften. Daarbij dient er rekening gehouden te worden met het studierendement en met de talen die van belang zijn voor zowel de Arubaanse samenleving en arbeidsmarkt, als met doorstroommogelijkheden naar hogere vormen van onderwijs.

De centrale vraag heeft 3 componenten:

1. Een leerrijke omgeving;
2. Het Arubaans eigene;
3. Een open instelling voor mondiale ontwikkelingen.

Ad 1. De beheersing van verschillende talen geeft de leerling toegang tot meer kennis over de wereld en kan dus zorgen voor een leerrijke omgeving. Indien de docenten daartoe zijn opgeleid of getraind, kunnen zij ook een belangrijke bijdrage leveren aan het creëren van een taalrijke en leerrijke omgeving, door het aanbieden van meerdere talen met de juiste aanpak. Taal kan zowel een doel op zichzelf zijn, als een middel om kennis en vaardigheden aan te leren.

Ad 2. Het Arubaans eigene weerspiegelt zich in het onderwijs indien de voor Aruba relevante talen ook een rol spelen in het onderwijs. Dat zijn op dit moment het Papiamentu, het Nederlands, het Engels en het Spaans. In de toekomst zouden er ook meerdere talen een grotere rol kunnen spelen. Als men de definitie hanteert dat men meertalig is wanneer men zich verstaanbaar kan maken in meer dan één taal, dan is meertaligheid op Aruba meer een regel dan een uitzondering. Hier zou men dan goed gebruik van moeten maken in het onderwijs en daar verder op voortbouwen, zowel bij de taalvakken als bij de keuze voor meer dan één taal als instructietaal. Ook de keuze voor de aanpak van Nederlands als Vreemde Taal weerspiegelt het Arubaans eigene, omdat deze aanpak rekening houdt met de behoeften van de Arubaanse leerlingen.

Ad 3. Door het aanbieden van meerdere talen die regionaal en internationaal van belang zijn, helpt dit de leerlingen open te staan voor mondiale ontwikkelingen, zowel op Aruba zelf als elders in de wereld.

5.2 Aanbevelingen

Om de centrale vraag te beantwoorden, geven wij de volgende aanbevelingen. Het taalbeleid voor een nieuw pilottraject in het avo kan bijdragen tot het bereiken van de missie van het onderwijs, door:

- Een pilottraject TTO Aruba Nederlands-Engels te implementeren voor havo, met de mogelijkheid deze in de toekomst uit te breiden voor vwo.
- Een pilot TTO Aruba Papiamentu-Engels te implementeren voor mavo. Voor de leerlingen die door willen stromen naar Nederlandstalig onderwijs wordt er een extra traject Nederlands als vreemde taal aangeboden, naast het Nederlands als verplicht vak.
- Het Nederlands als Vreemde Taal aan te bieden. Dit is een *conditio sine qua non*: er moet overgestapt worden naar deze aanpak. Dit zou als pilot kunnen worden ingevoerd bij het Nederlandstalig traject van het TTO Nederlands-Engels. Het kan ook zowel bij de havo als bij de mavo als pilot worden ingevoerd bij het vak Nederlands.
- Voorwaarden scheppen zodat de taalvakken op een hoger niveau kunnen worden aangeboden. Het niveau kan afhankelijk van het taalmodel variëren, maar voor alle taalvakken dient er een basis- of streefniveau bereikt te worden.
- Maatregelen te nemen voor het oplossen van taalgerelateerde problemen, zoals training van docenten, gecontextualiseerd materiaal en leesbevordering.

Er wordt dus aanbevolen om gebruik te maken van alle 3 de taalmodellen om de lerende een leerrijke omgeving aan te bieden, waarin het Arubaans eigene gecombineerd wordt met een open instelling voor mondiale ontwikkelingen.

Andere aanbevelingen:

- Er wordt aanbevolen dat de overheid stappen onderneemt om het diploma dat aan het einde van het pilottraject aangeboden wordt, erkend te krijgen op Aruba en de gewenste waardering te krijgen in het buitenland.⁵⁰ Voor Aruba geldt dat juristen deze mogelijkheden moeten onderzoeken, zodat de wet hierop aangepast wordt. Voor wat betreft het buitenland wordt aanbevolen dat de regering stappen blijft ondernemen voor de gewenste waardering, zowel binnen het Koninkrijk als daarbuiten.
- Om samenwerking te zoeken binnen het Koninkrijk om elkaar te ondersteunen met materiaal en expertise en op die manier ook de kosten te drukken. Daartoe zijn er al verschillende overeenkomsten getekend.
- Om het Nederlands als Vreemde Taal (NVT) te verankeren in het samenwerkingsprotocol met Nederland op het gebied van onderwijs, zodat er bij de overgang naar het NVT, het Arubaanse diploma in het Nederlandstalig avo gelijkwaardig blijft met de Nederlandse diploma's.

⁵⁰ Zie voetnoten over erkenning en waardering bij hoofdstuk 3, uitgangspunt 3.

- De decanen goed van informatie voorzien, zodat zij de leerlingen kunnen begeleiden in hun keuze voor een instructietaal en het bijbehorend onderwijs-systeem.
- Ook is het van groot belang om de ouders en de samenleving door middel van voorlichtingscampagnes goed te informeren over het nieuwe traject zodat al hun vragen en zorgen over deze nieuwe vorm van het AVO beantwoord kunnen worden.
- Voor de financiering van taalbeleid voor een nieuw traject in het AVO, zullen naast de jaarlijks te maken kosten voor eventuele buitenlandse examens en certificaten, ook gedacht moeten worden aan de specifieke investeringen die nodig zijn voor een succesvolle implementatie. Hierbij is het vooral belangrijk om te investeren in een goede voorbereiding van de direct betrokkenen, zoals het betreffende schoolbestuur, de betreffende scholen en de betrokken leerkrachten. Naast de directbetrokkenen is het ook belangrijk te investeren in een goede voorbereiding van degenen die bij Departamento di Enseñansa Aruba (DEA), de Inspectie van het Onderwijs en het Instituto Pedagógico Arubano (IPA) en de betrokken scholen moeten begeleiden tijdens de implementatie.

Een implementatiestrategie zou kunnen zijn om de pilot Nederlands-Engels te gebruiken als blauwdruk voor de andere pilots, aangezien een pilot als een leerschool kan dienen in een innovatietraject.

Literatuurlijst

Commissie Innovatie Avo (2011), *Synergie*.

Cox, A. Ottenhof, F. en Schoots, H. (2006) *'7 principes voor een leerrijke omgeving'*

Department for Education (2012), *Research evidence on reading for pleasure*.
Education research team. [https://www. assets.publishing.service.gov.uk](https://www.assets.publishing.service.gov.uk)

KPC-Groep 's-Hertogenbosch

<https://www.bibliotheek.nl/catalogus/titel.298883775.html/7-principes-voor-een-rijke-leeromgeving/>

Hoeflaak, A. en de Graaff, R. (2013) *"Is elk lokaal een vreemde taal?"*

<http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltm/article/viewFile/559/551>

Internationale Diploma Waardeering, IDW (2019). <https://www.idw.nl/nl/>

Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (2017), *Nederlands en/of Engels? Taalkeuze met beleid in het Nederlands Hoger Onderwijs*.

<https://www.knaw.nl/nl/actueel/publicaties/nederlands-en-of-engels>

Leesmonitor 2019. <https://www.leesmonitor.nu/nl/opbrengsten-0>

Marijnissen H. (2019), *Zonder Nederlandse Boeken slagen scholieren op Sint Eustatius wél*. Dagblad Trouw

<https://www.trouw.nl/samenleving/zonder-nederlandse-boeken-slagen-scholieren-op-sint-eustatius-wel~a3c6f796/>

Nationaal Onderwijsbeleid Aruba (NOA) 2030 *'De Lerende in de Digitale Samenleving'* (DEA 2019)

<http://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/2019/08/DEA-NOA-Nationaal-Onderwijsplan-Aruba-2030-2019-06-13.pdf>

Nos Aruba 2025 (2010), *National Integrated Strategic Plan*.

Nuffic *'Tweetalig onderwijs vernieuwing over de hele linie'*

<https://www.nuffic.nl/onderwerpen/tweetalig-onderwijs-20-vernieuwing-over-de-hele-linie/>

Nuffic (2019). <https://www.nuffic.nl/onderwerpen/diploma/>

Ohio State News (2019). Artikel: A "million word gap" for children who aren't read to at home. [https://www. news.osu.edu](https://www.news.osu.edu)

Plan Educacion Nacional, Nationaal Onderwijs Plan 2030 (DEA, 2019), *De Lerende in de Digitale Samenleving*.

<http://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/2019/08/DEA-PEN-2030-2019-07-10.pdf>

Putte van, F. (1994). *De Nederlandse Koloniale Taalpolitiek op de Benedenwindse Antillen*. In Groeneboer, C.R. (Ed.), *Koloniale Taalpolitiek in Oost en West: Nederlands-Indië, Suriname, Nederlandse Antillen en Aruba* (pp. 251-272). Amsterdam: University Press Amsterdam.

Rijksoverheid Nederland (2019) 'Hoe laat ik mijn buitenlandse diploma in Nederland waarderen of erkennen?'

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/onderwijs-en-internationalisering/vraag-en-antwoord/hoe-laat-ik-mijn-buitenlandse-diploma-in-nederland-waarderen-of-erkennen>

Rutgers, W. (1992), Van Columbus tot Caliban, Papiamentu en literatuur. In: *De navelstreng van mijn taal. Poesia bibo di Aruba*. Anton Claassen, 1992.

Rutgers, W. (2007), *De brug van Paramaribo naar Willemstad. Nederlands-Caribische en Caribisch-Nederlandse literatuur, 1945-2005*.

Severing, R., *Geletterdheid en onderwijssucces op Curaçao. Een longitudinaal onderzoek naar verwerving van Papiamentu en Nederlands*. Tilburg University, 1997.

Samenwerkingsprotocol Onderwijs 2019. <http://www.ea.aw>

Sollie, F, Language and education in a multilingual society: text comprehension and language attitudes among Aruban high school students. In: UAUCU Collected Papers 2015. University of Aruba.

Stuurgroep Herstructurering Onderwijs (SHO), *Renovacion di Enseñansa, Prioridad pa Futuro*, 1988. <http://www.ea.aw>

Stuurgroep Herstructurering Avo (SHA), 1997. <http://www.ea.aw>

Taalunie (2019). <http://www.taalunieversum.org/inhoud/caribisch-gebied-en-suriname/achtergrondinformatie>

Vereniging Hogescholen-factsheet Engels als instructietaal hbo (2017). Artikel: *Aantal hbo-opleidingen met Engels als voertaal blijft beperkt (actualiteit)*. <https://www.vereniginghogescholen.nl>

Bijlage: Taalcertificaten

CNaVT: **Certificaat Nederlands als Vreemde Taal**, het CNaVT is een project van de Taalunie en wordt uitgevoerd door het Centrum voor Taal en Onderwijs van Katholieke Universiteit Leuven.

Cambridge Exams: Dit zijn een reeks Engelse examens van verschillende niveaus waarmee je een certificaat Engels behaalt dat onbeperkt geldig blijft. Elk Cambridge examen test een specifiek Engels taalniveau.

DELE: **Diplomas de Español como Lengua Extranjera**. Dit zijn officiële taaldiploma's uitgegeven door het Cervantes Instituut en het Spaanse Ministerie van Onderwijs.

DEL F: **Diplôme D' Études en Langue Française**. Het DELF is een officieel diploma die door het Franse Ministerie van Onderwijs wordt uitgereikt om de vaardigheden van het Frans te waarborgen.

CELPE-Bras: **El Certificado de Proficiência em Língua Portuguesa para Estrangeiros**. Het enige bekwaamheidsbewijs in het Braziliaans Portugees als een tweede taal die officieel is erkend en ontwikkeld door het Braziliaanse ministerie van Onderwijs.

CAPLE: **Centro de Avaliação de Português Língua Estrangeira** een bekwaamheidscertificaat in het Standaard Europees Portugees als tweede taal die wordt aangeboden in Portugal en 45 andere landen en gebieden.

TOEFL: **Test of English as A Foreign Language** is een gestandaardiseerde academische Engelse examen die vooral wordt gemaakt door studenten die toegelaten willen worden tot Amerikaanse universiteiten. Ook wordt de TOEFL test door sommige onderwijsinstellingen buiten de VS erkend als bewijs van taalvaardigheden. De TOEFL toets bestaat eigenlijk uit een reeks examens, waarvan de TOEFL iBT het populairst is. Andere toetsen in deze reeks zijn de TOEFL PBT (Paper Based Test), de TOEFL ITP (Institutional Testing Program), de TOEFL Junior Standard en de TOEFL Junior Comprehensive. Andere types TOEFL testen zijn alleen beschikbaar op specifieke toetslocaties of via de eigen scholen van studenten.

De TOEFL iBT bestaat uit vier onderdelen: lezen, luisteren, spreken en schrijven. Het is een lang en diepgaand examen dat meer dan vier uur duurt en ontwikkeld is om te bepalen of studenten klaar zijn om aan een Engelstalige universiteit te studeren. Veel studenten bereiden zich drie tot zes maanden voor op het maken van de TOEFL test.